

TARTU ÜLIKOOL
Majandusteaduskond

Joonas Kangruoja

ESG aruandluse võrdlemine laevafirmade näitel

Bakalaureusetöö

Juhendaja: professor Toomas Haldma

Tartu 2023

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. ESG aruandluse teoreetilised lähtekohad.....	6
1.1. ESG mõiste ajalugu ja definitsioon.....	6
1.2. ESG aruandluse ajalugu.....	7
1.3. ESG aruandluse tähtsus, sisu ja eesmärk.....	8
1.4. Varasemad uuringud ESG aruandluse ja võrdlemise teemadel.....	10
1.5. ESG aruandluse eripärad laevafirmades.....	14
2. ESG aruandluse elementide kajastamine laevafirma aruannetes.....	15
2.1. Uuringu meetoodika.....	15
2.2. Laevandussektorist ja valimisse võetud ettevõtetest.....	17
2.3. Aruannete võrdlemise meetoodika.....	22
2.4. Tallink Grupp, Viking Line ja TS Laevade jätkusuutlikuse aruande analüüs ..	23
2.5. Aruannete võrreldavuse hindamine ja järeldused.....	31
Kokkuvõte.....	34
Viidatud allikad.....	36
Lisad.....	42
Lisa A.....	42
Lisa B.....	43
Lisa C.....	44
Summary.....	45

Sissejuhatus

Keskkonna, sotsiaalsed ja juhtimise korraldus, inglise keeles tuntud kui *Environmental, Social and Corporate Governance* (ESG) on raamistik, mille alusel investorid kaaluvad ettevõtete käitumist ja tulemuslikkust ning mida nad võivad kasutada oma investeerimisotsustes (International Federation of Accountants, 2012). ESG aruandlus on kogumas aina rohkem populaarsust (Capital Group, 2022). Põhjuseid, miks see on populaarsust kogumas on mitmeid: näiteks üks suurimaid põhjuseid on Euroopa direktiiv 2014/95/EU, mis sätestab, et Euroopa ettevõtted kelle töötajaskond on keskmiselt üle 500 peavad lisama oma majandusaasta aruandele juurde jätkusuutlikuse aruande, kus nad peavad kajastama ettevõtte mitmeid ESG tegureid ja elemente. Aastal 2021 võeti vastu laiendus Euroopa direktiivile 2013/34/EU, mis kohustab ettevõtted olema rohkem läbipaistvamad oma tulumaksudega ja mittefinantsaruannetega (inglise keeles *non-financial statement*). Näiteks peavad nad kajastama: ettevõtte arengut, tulemuslikkust, tegevuse mõju, mis on seotud vähemalt keskkonna-, sotsiaal- ja töötajaküsimuste, inimõiguste austamise, korruptsioonivastase võitluse ja altkäemaksu küsimustega. Euroopa direktiiv kehtib ka Eesti firmadele, kus näiteks on hakanud laevandusega tegelevad ettevõtted pidama ka aruandlust jätkusuutlikuse üle. (Directive 2014/95/EU)

ESG üheks tähtsaks osaks on keskkonna tegurite kajastamine. Viimasel ajal on olnud üheks suureks teemaks keskkond meie ümber ja selle säilitamine tulevateks põlvkondadeks. ESG kajastamine muudab ka ettevõtte aina atraktiivsemaks investoritele, kelle üheks peamiseks teemadeks on jätkusuutlik investeerimine. Wong et al. (2021), on leidnud oma 2021. aasta uurimuses, et kui ettevõtte omandab ESG sertifikaadi, siis sertifikaadiga ettevõtte keskmine kapitalikulu langenud 1.2% enne sertifikaadi saamisega võrreldes. (Wong et al., 2021.)

See, kuidas ettevõtted võivad kajastada ESG ja jätkusuutlikuse tegureid oma aruannetes ei ole välja toodud Euroopa direktiivis. Direktiiv näeb ette, et ettevõtted peaksid kajastama ESG aruandes praegused ja tulevased mõjud keskkonnale, tööohutusele, heitgaaside emissioonile, taastuva ja/või taastumatu energia kasutamisele. Sotsiaalse poole pealt peaks olema kajastatud tööohutus, sooline võrdõigus jm. Kuidas ettevõtted kajastavad neid keskkonna ja sotsiaalseid tegureid oma aruandes on ettevõtte enda otsustada. Käesolevas bakalaureusetöös on vaatluse alla võetud laevafirmad, kelle aruanded on kättesaadaval internetis ja kes kajastavad erinevaid ESG tegureid oma mittefinantsaruannetes. Mittefinantsaruanne on aruanne, mis keskendub ettevõtte tegevuse mõjudele ühiskonnale, keskkonnale ja töötajatele ja ei keskendu otseselt finantsnäitajatele (Deloitte, 2021).

Laevafirmad on valitud sellepärast, kuna nende tegutsemine on kahjulik loodusele ja kuna nad palkavad oma laevade peale palju töötajaid, mistõttu nad kategoriseerivad Euroopa direktiivi 2014/95/EU alla. Laevafirmade ESG aruandlust ei ole varem uuritud, kuid on uuritud jätkusuutlikuse kajastamise elemente suurimates Eesti firmades (Žoga, 2017) ning jätkusuutlikkuse info kajastamise praktika Balti riikide pankades (Epner, 2022).

Rahvusvaheliselt on uuritud jätkusuutlikuse aruandeid erinevate autofirmade lõikes (Sukitsch, et al. 2015), jätkusuutlikuse aruande võrreldavust (Boiral & Henri, 2016) ja ESG aruandluse mõju ettevõtte heitgaaside lõikes (Luo & Tang, 2022). Magistritöö raames tegi Gross aastal 2017 teemal Eesti ettevõtete jätkusuutlikuse kajastamise praktika kohta.

Bakalareuse töö eesmärk on võrrelda erinevate Eesti laevafirmade ESG elementide kajastamist jätkusuutlikuse või ESG aruannetes. ESG tegurid on välja toodud suurtemate firmade puhul jätkusuutlikuse teemapunkti alt või on saadaval aruanded eraldi ka ettevõtte veebilehel. Aruandeid võrreldakse ja vaadatakse nende peamisi erinevuseid. Bakalaureusetöö lõpptulemuseks on saada teada, mis ettevõtte ESG elementide kajastamine on kõige detailsem. Veel vaatame, kui palju on arenenud laevafirmade ESG tegurite aruandlus aastate lõikes. Töös seatud eesmärgi täitmiseks oleme seadnud järgmised uurimusülesanded:

- Selgitada ESG definitsiooni ja selle ajalugu
- Detailsemalt seletada ESG peamised tegurid
- Anda ülevaade ja selgitada, miks peaksid ja mis kasu saavad firmad ESG aruannete koostamisest
- Selgitada ESG aruandluse eripärad laevafirmades
- Võrrelda Eesti laevafirmade ESG ja jätkusuutlikuse teemapunkte, et saada hinnata aruannete kvaliteeti
- Teha järeldus ESG aruandlusest laevafirmades

Bakalaureusetöö koosneb kahest osast: esimene, milles tutvustatakse lähedamalt ESG ja sellega seonduvate teemadega, näiteks ajalugu, olulisus, eesmärk ja erinevad näitajad. Veel anname ka esimeses osas ülevaate varem tehtud uuringutest mis on seotud meie teemaga, näiteks: ESG või jätkusuutlik aruandlus teistes ettevõtetes ja ESG aruandlusest üleüldse.

Teises osas me esitleme uurimuse meetodikat ja täpsemalt seletame mis laevafirmasid me valime võrdluseks. Valimisse valitud laevafirmade kohta uurime nende ajalugu ja tähtsusest Eesti majandusele. Peale valimi loomist uurime sisuliselt ettevõtete ESG elementide kajastamist ja võrdleme neid valimisse võetud ettevõtetega.

Märksõnad: ESG, jätkusuutlikus, ESG aruandlus, laevafirmade ESG aruandlus, ESG näitajad.

1. ESG aruandluse teoreetilised lähtekohad

ESG aruandluse peamine eesmärk on anda edasi informatsiooni, kui jätkusuutlik on ettevõtte tegutsemine. Peamine viis, kuidas ettevõtte annavad edasi informatsiooni, et tegemist on jätkusuutliku ettevõttega, on läbi ESG tegurite. Selle jaoks ettevõtte avalikustab oma aasta aruandes erinevaid keskkonna, sotsiaalseid ja juhtimise tegureid ja teemasid. Järgnevalt antakse ülevaade ESG mõttest, ESG aruandlusest, sisust ja eesmärgist.

1.1. ESG mõiste ajalugu ja definitsioon

ESG (keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisküsimused) on lai mõiste, mis viitab kolmele peamisele jätkusuutlikkuse valdkonnale, mida investorid ja ettevõtte võivad kasutada oma otsuste tegemisel. Keskkonnaküsimused hõlmavad kliimamuutusi, ressursside kasutamist ja saasteainete heitmeid. Sotsiaalsed tegurid hõlmavad töötajate õigusi, võrdseid võimalusi ja kogukondade mõju. Juhtimisküsimused puudutavad ettevõtte juhtimist, sealhulgas korporatiivse juhtimise tavade ja eetilised käitumisreeglid. ESG-mõõdikute abil saavad investorid ja ettevõtte hinnata ja juhtida oma vastutustundlikku tegevust, mis aitab kaasa jätkusuutlikule majanduskasvule ja ühiskondlikule heaolule. (Investopedia, 2013)

ESG raamistiku eelkäijaks võib nimetada *Corporate Social Responsibility* (CSR) (Lockyer, 2022). CSR, eesti keeles Ettevõtte Sotsiaalne Vastutus, termin võeti esmalt kasutusele aastal 1953 Ameerika majandusteadlase Howard Bowen poolt tema raamatus „*Social Responsibilities of the Businessman*“. Bowen leidis oma raamatus, et äri meeste käes olev võim ja seega tema otsused ning tegevus mõjutab kliente, töötajaid ja muid ettevõtte tegemisega seotud inimesi ja seega on äri mehel otsene mõju kogu ühiskonna elukvaliteedile (Bowen, 1953). CSR oma algusaastatel tähendas väga kitsast ala erinevatest keskkonna ja sotsiaal teguritest, kuid aja jooksul laienes mõiste. Alguses oli tähtsam sotsiaalne külg ja seetõttu taheti, et ettevõtte aitaks heategevusega, ja et tööna dalas oleks vähem tunde. Aja möödudes aga laienes CSR-i mõiste niipalju, et firmad pidid võtma vastutusele erinevad keskkonna ja sotsiaalsed tegurid, mis mõjutavad maailma nende ümber. (Agudelo et al., 2019)

ESG definitsiooni järgi võib võtta juba ESG eelkäijaks CSR-i, kuna sellel ajal olid kasutusel juba *Social* ja *Corporate Governance* tegurid ja kui veel üldisemalt võtta siis võib ESG alguseks lugeda tööstusrevolutsiooni alguse, kus samuti tegeleti sotsiaalsete ja juhtimisega seonduvate küsimuste ja riskidega.

Ametlikuks ESG termini sünniks võib nimetada aga 2004. aasta raporti Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni poolt nimega „*Who Cares Wins*“. Raporti eesmärk oli tugevdada ja teha rohkem vastupidavamaks finantsturud, arendada usaldust finants institutsioonide vastu, suurendada teadlikkust investoritel ja aidata kaasa jätkusuutlikuse edendamisele. Raportis oli välja toodud mida peaksid tegema ettevõttes erinevates tasandites inimesed, et aidata kaasa ESG elementide kajastamise kasvule. Veel tõi ÜRO oma aruandes välja, et ESG teguritega vastutavad ja tegelevad ettevõtted on pikas perspektiivis tõenäoliselt konkurentsieelis. ÜRO on oma raportis välja toonud ka mõned näited, mis kvalifitseeruvad ESG kolme tegurite probleemideks. Näiteks on *environmental* probleemid: kliimamuutus, tootmise jääkainete vähendamine, keskkonnavastutuse piiride laiendamine seoses toodete ja teenustega ja muud. *Social* probleemide näideteks on toodud: tööhutus, suhted kogukonnaga, inimõigustega seotud küsimused ja muid erinevaid sotsiaalseid probleeme. *Corporate Governance* alla on liigitatud näiteks: korruptsioon ja altkäemaksud, juhatuse struktuur ja aruandekohustus ning raamatupidamise tavad. (United Nations, 2004)

Peale 2004ndat aastat ei ole toimunud suuri muudatusi ESG definitsioonis ning kõige suurem muutus toimus just aruandluse poole pealt.

1.2. ESG aruandluse ajalugu

Environmental, Social and Corporate Governance aruandluse kajastamise alguseks saab lugeda 1960-70 aastaid, kui hakkas Ameerika Ühendriikides tähelepanu köitma sotsiaalsed ja keskkondlikud probleemid (Townsend, 2020). Algselt ei läinud ettevõtted kaasa ESG tegurite kajastamisega oma aruannetes. ESG aruandluse algust on see-eest aga raske alguspunkti panna. Esimesed jätkusuutlikuse ja keskkonnaga seotud ettevõtte aruanded said alguse 90ndate lõpul 00ndate algul, kui paljud ettevõtted hakkasid üheaegselt seda kajastama. (Brown, et al., 2009)

ESG elementide kajastamise üks alustajaid oli ettevõtte „The Body Shop“, kes esitas aastal 1996 ühe esimesi ESG-ga seotud aruandeid nimega „*Values Report 1995*“ (Azzone et al., 1997). Kahjuks ei ole tänapäeval saadaval internetis Body Shop-i aruannet, seega ei ole võimalik meil teha analüüsi selle peal. Tollel ajal oli ettevõtte aruanne üheks teerajavaks aruandeks jätkusuutlikuse aruande teekonnal. Ettevõtte aruande väljastamine tegi väga palju kasu ettevõttele. Näiteks nimetab Sillanpää (1998) oma uurimuses „*The Body Shop Values Report – Towards Integrated Stakeholder Auditing*“, et ettevõtte aruanne aitas luua The Body Shop-il nende identiteeti ja kommunikatsiooni investorite vahel. Tuuakse välja, et peale aruande väljastamist, oli investorite kindlus ettevõttes üks parimaid kui kunagi varem ning lisaks kasvas ka ettevõtte tulemuslikkus (Sillanpää, 1998).

Murdeline punkt ESG aruandluses toimus aasta peale The Body Shop-i aruannet. Aastal 1997 toimus kaks asja: Kyoto protokoll ja asutati *Global Reporting Initiative* (GRI). Kyoto protokoll, millega on ühinenud 192 riiki, on tähtis ESG jaoks sellepärast, et protokollile alla kirjutanud riigid lubavad: vähendada heitgaaside emissiooni ning nad on kohustatud koostama jätkusuutlikuse aruandeid (*sustainability report*), mis annavad ülevaate ja võimaluse kontrollida nende riikide emissiooni täitmise nõuet. (Emerick, n.d.).

Global Reporting Initiative, eesti keeles globaalne aruandlusalgatus, on aruandlusraamistik ja standardite kogum mis aitab ettevõtetel, riikidel ja muudel organisatsioonidel aru saada nende mõjust tähtsatele sotsiaalsetele, keskkondlikele ja jätkusuutlikele teemadele. (O'Neill, 2018). GRI kui organisatsioon loodi aastal 1997 koos tiheda koostööga *United Nations Environment Programme*-ga ja selle sisu uurime lähedamalt järgmises alapeatükis.

Kõige hilisem areng ESG aruandluse ja selle arendamisel toimus aastal 2011, kui loodi *Sustainability Accounting Standards Board* (SASB), eesti keeles jätkusuutlikkuse arvestusstandardite nõukogu. SASB eesmärk on välja töötada jätkusuutliku arengu raamatupidamisstandardid, eriti ESG tegurite puhul. Et aidata kaasa SASB eesmärgile avaldati aastal 2018 SASB standardid, mis saab jagada kolme kategooriasse (Sustainability Accounting Standards Board, n.d.):

1. Globaalne sobivus
2. Finantsiline olulisus
3. Lähenemine standardite kehtestamisele

Antud uurimustöös huvitab meid kõige rohkem lähenemine standardite kehtestamisele. Iga ettevõtte tööstusekategooria puhul on eraldi standardid, kuid iga tööstuse standardite kogum sisaldab ESG tegureid. Aastal 2021 liideti SASB standardid Rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega (IFRS). (Sustainability Accounting Standards Board, n.d.)

1.3. ESG aruandluse tähtsus, sisu ja eesmärk

ESG aruanne on dokument, milles ettevõtte või organisatsioon esitab ülevaate oma keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisasalast mõjust ja tegevusest, ning ESG aruande põhimõtteks on anda sidusrühmadele, nagu investorid, töötajad, tarbijad ja valitsused, teavet ettevõtte vastutustundliku käitumise ja jätkusuutlikkuse kohta (Tocchini & Cafagna, 2022). ESG aruande esitlusviisid võivad olla erinevad, näiteks eraldi jätkusuutlikkuse aruanne, integreeritud majandusaasta aruandesse või ESG aruandlus võib olla tehtud läbi aastaraamatu. Algusest peale on ESG aruandluse mõte anda edasi investoritele ja aruande

lugejatele edasi informatsiooni, kuidas ettevõtte käsitleb erinevaid keskkonna, sotsiaalseid ja juhtimis teemasid. Sillanpää uurimusest tuleb välja ka veel, et ESG aruandlusel on olemas positiivne side firma kasumlikkusega (Sillanpää, 1998). Põhjused, miks ettevõtte tegeleb ESG aruandlusega, on mitmeid (Schaltegger, et al., 2006.):

- Ettevõttel on soov olla läbipaistev
- Riskide vähendamine
- Investorite meelitamine
- Tulemuslikkuse suurendamine
- Regulaatorid põhjused

Üks suurimaid põhjuseid, miks ettevõtte koostab ESG aruandeid, on erinevate keskkonnaga seotud probleemide vähendamine, kuna ettevõtted peavad aruande väljaandmise jaoks analüüsima erinevaid andmeid ja kaardistama ESG elemente ettevõtte siseselt.

Ettevõtted, kes koostavad ESG aruandeid ning kasutavad selleks GRI aruandlusraamistikku, on palju rohkem tõenäolisemalt võimelised alandama oma süsinikdioksiidi heitkoguste kogust, kuna ettevõtted kes adopteerivad GRI raamistiku näitavad üles rohkem tugevat pühendumist ja kindlamat tegutsemist jätkusuutlikkuse küsimuste suhtes. (Luo & Tang, 2022).

ESG aruanded on üldises osas ehitatud raamistiku peale. Üks kõige enim levinud raamistikke on eelnevalt mainitud GRI aruandlusraamistik. See on oluline ESG aruandluses sellepärast, et kõik ettevõtted peavad kasutama samasid juhiseid ja põhimõtteid erinevate ESG tegurite kajastamisel. GRI kasutamise puhul peab on ettevõttele ette nähtud universaalsed indikaatorid, mis peavad olema kogu aeg kajastatud, sektorsed indikaatorid mis ettevõtte peab kasutama, kui need vastavad tema valdkonnale ja teemastandardid, mis on ettevõttel vabatahtlik, et täpsustada sektorsed standardeid. Universaalsed indikaatorid on nimetatud: GRI 1, GRI 2, GRI 3 ja GRI 4. GRI teemad on kolmekohalised, ning esimene number tähendab mis teemaga GRI indikaator tegeleb. GRI 1 on üldstandardid, mis kehtivad kõigi organisatsioonide suhtes, olenemata nende suurusest, asukohast või tegevusalast. GRI 2 on majanduslikud standardite kategooria, mis keskendub majandusliku mõju mõõtmisele ja hõlmab teemasid nagu otsene majanduslik mõju, turuosaliste ootused ja kaudne majanduslik mõju. GRI 3 on keskkonnastandardite kategooria, mis hõlmab standardeid, mis käsitlevad organisatsioonide keskkonnamõju, nagu kasvuhoonegaaside heitkogused, energia kasutamine ja veetarbimine. Viimane kategooria on GRI 4, mis keskendub sotsiaal- ja juhtimisküsimustele, ehk täpsemalt see hõlmab standardeid, mis käsitlevad töötajate õigusi,

tööohutust, mitmekesisust, inimõigusi, sotsiaalsed mõju ja korporatiivset juhtimist. (Global Reporting Initiative, 2021):

Veel võib firma valida mitmete valikuliste indikaatorite hulgast, näiteks sotsiaalne mõju, sidusrühmade kaasamine jm. Bakalarueusetöö raames oleme kõige rohkem huvitatud GRI 3, materjalidest ja indikaatoritest, kuid kaasame ka GRI 4, ehk sotsiaalsed indikaatorid. (Global Reporting Initiative, 2021)

ESG aruannetel koostamisel on kaks eesmärki, mida täidetakse: juriidiline surve, nagu eelnevalt mainitud EU direktiiv mis kohustab ettevõtteid koostama jätkusuutlikuse aruandeid ja teiseks on keskkonna, sotsiaalsete ja ärijuhtimise tegurite informatsiooni edasi kajastamine. Farneti ja Guthrie leidsid oma 2009 aasta uurimuses, et ettevõtted, kes kasutavad GRI aruandlusraamistikku, nende jätkusuutlikuse aruande eesmärkideks on anda edasi informatsiooni sotsiaalsete ja keskkondlike tegurite kohta aktsionäridele. Peamine mõte on näidata jätkusuutlikuse aruandel, et ettevõtte on järgimas oma visiooni. (Farneti & Guthrie, 2009)

GRI (Global Reporting Initiative) roll ESG (keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisküsimused) aruandluses on pakkuda organisatsioonidele ühtset ja laialt tunnustatud raamistikku, et koguda, analüüsida ja esitada teavet oma keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisalase mõju kohta. GRI standardid aitavad ettevõtetel ja organisatsioonidel näidata oma pühendumust jätkusuutlikkusele, tõsta läbipaistvust ning teavitada investoreid, töötajaid ja teisi sidusrühmi ESG-alaste saavutuste ja väljakutsete kohta. (Global Reporting Initiative, n.d.)

1.4. Varasemad uuringud ESG aruandluse ja võrdlemise teemadel

Kuna eelmainitud Euroopa direktiiv 2014/95/EU hakkas kehtima ettevõtetele alles majandusaasta 2017. jaanuarist alates, siis on ESG aruannete võrdlemise teema uus. Seega on olemas vähe uurimustöid mis keskenduvad just kahe firma vahelise ESG aruande võrdlemisele, kuid selle eest on olemas uurimustöid mis keskenduvad jätkusuutlikuse võrdlemisele. (Directive 2014/95/EU)

Varasemalt on uuritud täpsemalt, kas jätkusuutlikuse aruandeid on isegi võimalik võrrelda. 2017. aasta uurimuses Olivier Boirali ja Jean-Francois Henri poolt võrreldi GRI aruandlusraamistikku kasutavat kaevandusfirmade löikes jätkusuutlikuse aruannete võrreldavust. Valim moodustati kaheteistkümnest kaevandus firmast just sellepärast, kuna kaevandusfirmad peavad avalikustama palju teemasid ja riske seoses *keskkondlike* ja *sotsiaalsete* teguritega (Fonseca et al., 2014; Günther et al., 2007; Peck & Sinding, 2003). Uurimuses leiti, et GRI aruandlusraamistik ei ole piisav, et ühtsustada andmete võrdlemiste

ettevõtete vahel. Peamisted probleemid mis autorid leidsid oma uurimuses on see, et kaevandusfirmade jätkusuutlikuse aruandes oli informatsioon kas mitte mõõdetav päriselus ja ebamäärane, tegurid olid ettevõtete vahel mitte võrreldavad, informatsioon oli mittetäielik ja ebaselge või see, et teave oli läbipaistmatu ja mitmet viisi mõistetav. Näiteks oli kaevandusfirmadel vähe kvantitatiivseid GRI indikaatoreid, kasutati erinevaid skaalasisid, puudusid andmed mille põhjal paljud indikaatorid arvutati või oli puudu informatsiooni. Viimaseks oli ka probleem aruannete kallutavusega, ehk aruandes avalikustatud informatsioon oli liiga positiivne ja ettevõtte ei toonud välja erinevaid murepunkte mis võivad ettevõttel olla. (Boiral & Henri. 2017)

India ettevõtete jätkusuutlikuse aruannete võrdlemist on täpsemalt kontrollinud Yadava ja Sindha oma 2014. aasta uurimuses nimega „*Scoring Sustainability Reports Using GRI 2011 Guidelines for Assessing Environmental, Economic, and Social Dimensions of Leading Public and Private Indian Companies*“. Yadava ja Sindha keskendusid oma töös India avaliku sektori ettevõtetele, mis olid teeninud üle 250 miljardi India rupee. Uurimuses kasutati võrdluseks hindamissüsteemi, kus toodi välja kui palju hinnati iga ESG teema pealt, kui hästi oli ettevõtte hakkama saanud teema kajastamisega aruandes. Tulemuseks leiti, et jätkusuutlikuse aruannetel on veel pikk maa minna Indias, erandiga üks ettevõtte kes saavutas 71% 100%-st, oli enamus suurtemate avaliku huvi üksuste ettevõtete hinnangud alla 50%. Põhjusteks oli see, et paljud GRI tegurid olid kajastamata või puudus piisav detailsus seoses kajastamisega. (Yadava & Sindha, 2014)

Euroopa autotööstuse jätkusuutlikuse aruandeid on lähedamalt uuritud aastal 2015. Uurimuse valimiks võeti suurimad Euroopa autofirmad, näiteks BMW, Fiat, Audi ja muud suuremad autoettevõtted ning lähemalt uuriti nende jätkusuutlikuse aruannete arengut läbi aja ehk 2012 aruanne vs. kõige uuem, GRI raamistiku tegurite olemasolu, ettevõtete kasvu peale aruande avalikustamist ja aruannete põimimist ettevõtte tegevusega, mis on erinev Manzoni ja Žoga uurimusest, kus uuriti täpsemalt tegurite läbipaistvust ja võrreldavust. Valimist uuriti kuidas on loodud ettevõtete jätkusuutlikuse aruanded ja mis tegureid on kajastatud nendes aruannetes. Valdav enamus firmadest kasutas GRI raamistiku abi, et koostada oma jätkusuutlikuse aruannet. Uurimuses leiti, et autotööstuses on hakatud läbi aegade rohkem kajastama sotsiaalseid tegureid ja et 57% autoettevõtetes on juba olemas kindel meetod kuidas kajastada erinevaid jätkusuutlikuse tegureid oma aruandes. Veel leiti, et on ainult kolm ettevõtet kellel esinesid kõik vajalikud jätkusuutlikuse tegurid oma aruandes. Nendeks olid Audi, Škoda auto ja BMW. Teistel puudusid mõned tegurid, näiteks jätkusuutlikuse arengule, kasvule ja elujõulisusele keskenduvad tegurid (inglise keeles „*Sustainable success*,

sustainable growth & viability”) ja muid erinevaid ESG elemente. Kokkuvõttes olid uurimuse läbiviijad rahul autotööstuse ettevõtete aruannetega ja nende kättesaadavusega, kuid töid välja oma uurimuse üheks probleemiks, et ei ole mindud väga süvitsi teguritesse ja vaadatud nende läbipaistvust ja andmeid tegurite taga. (Sukitsch, et al. 2015)

ESG ja jätkusuutlikuse aruannete teemat uuriti Hong Kongi börsi näitel aastal 2020. Hong Kongis, Hiinas on ettevõtted kohustatud avalikustama ESG tegurite kohta aruande aastast 2012, kuid varasemalt on aastal 2008 Hiina ettevõtte seaduse järgi firmad seadusega määratletud kandma sotsiaalset vastutust. Hiinas on ettevõtete jätkusuutlikuse aruanne teistsugune kui mujal maailmas, kuna seaduse on ette nähtud see, et ettevõtted peavad kasutama GRI raamistikku ja neil peavad olema avalikustatud kindlaid GRI indikaatoreid. Manzoni valim koosnes 12st ettevõttest kes esinesid Dow Jonesi Sustainability Indeksis, ja uuris lähemalt mis raamistikku kasutavad ettevõtted, mis ESG tegurid olid kajastatud ettevõtete aruannetes ja kui sagedalt olid erinevad tegurid kajastatud. Uurimuse probleemiks toob samuti Manzoni välja, et ESG aruandluse praktika on veel noor Hong Kongis ja seega pole veel need aruande põhjalikult analüüsitud. Manzoni leidis oma magistritöös, et Hong Kongi börsiettevõtted on motiveeritud rohkem saavutama lühiajalist kasumit, kui mõelda pikema perspektiivi peale, kuid samas autor kiidab börsi ettevõtete ESG aruandluse ülesehitust ja informatsiooni. Veel leidis ta, et aja jooksul on Hong Kongi ettevõtete aruanded ajas arenenud ning informatsioon nendes on saanud paremaks ja läbipaistvamaks. (Manzoni, 2020)

Kätlin Evelin Epner keskendus oma 2022 aasta bakalaureusetöös Balti riikide pankade jätkusuutlikuse info kajastamise võrdlemisele. Epneri valimisse olid kaasatud 20 suurimat Balti riigi panka, näiteks Swedbank, LHV, SEB, Luminor ja valimisse valitud pankade aruannetes võrreldi erinevaid ESG ja jätkusuutlikuse teemasid ja tegureid. Lähedamalt GRI raamistiku teguritest uuriti majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkondlikke näitajaid, mis kattuvad erinevate ESG teguritega. Bakalaureusetöös kasutati erinevaid statistilisi meetodeid, et analüüsida ettevõtete jätkusuutlikuse tegureid, näiteks sotsiaalsete näitajate keskmine arv, juhendit kasutavate pankade arv ja muid. Töös leiti, et enamik panke kasutas oma jätkusuutlikuse aruande koostamisel GRI aruandlusraamistikku, ja et esineb puudujääke ettevõtete aruannetes. Näiteks toodi välja probleemid läbipaistvuse ja erinevate näitajatemitte piisavas detailsuses, näiteks toetavate andmete puudujääk. (Epner, 2022)

Teine märkimisväärne uurimus ESG teemal on Dmitri Žoga 2017 aasta magistritöö, mille keskseks teemaks oli erinevate jätkusuutlikuse elementide kajastamine Eesti suurimatest ettevõtetes. Magistritöös alguses analüüsiti jätkusuutlikuse ajalugu ja tähtsust

ning sisulises osas analüüsiti erinevate suurimate firmade jätkusuutlikuse aruandeid. Žoga tegi oma valimi 2015. aasta postimehe artikli põhjal, mille pealkirjaks oli „100 Largest companies in Estonia“. Sisulises osas analüüsiti täpsemalt saadavalolevaid aruandeid ja anti hinnang. Vaadeldavad 100 ettevõtet jagati nelja gruppi (Žoga, 2017):

1. Ettevõtted, kes väljastasid jätkusuutlikuse aruandeid iseseisvalt, eraldi majandusaasta aruandest.
2. Ettevõtted, kes väljastasid jätkusuutlikuse aruandeid iseseisvalt, eraldi majandusaasta aruandest ja kasutasid jätkusuutlikuse tegurite kajastamisel GRI aruandlusraamistikku.
3. Firmad, kes avalikustasid kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid jätkusuutlikuse aruandeid nende majandusaasta aruannetes.
4. Ettevõtted, mis kuulusid kontsernigrupi ja seetõttu nende emaettevõtte avalikustas jätkusuutlikuse aruande.

Kõik 100 ettevõtet avalikustasid aastal 2015. jätkusuutlikuse aruandeid kuid ainult 3 avalikustas seda iseseisvalt majandusaasta aruannetest, ning ainult 1 kasutas GRI aruandlusraamistikku. Žoga leidis oma töös, et ettevõtete jätkusuutlikuse aruannetes on puudu kvantitatiivseid teguritest ja esineb palju puudujääke Eesti top 100 suurimates ettevõtetes. Näiteks toodi töös välja, et tegurid ei olnud piisavalt läbipaistvad ja puudus tegurite võrreldatavus. Kõige suuremaks probleemiks on Žoga põhjal see, et puudub valitsuse poliitika ja regulatsioon, täpsemalt see, et puuduvad seadused, mis ütlevad kuidas peaks olema jätkusuutlikuse aruande ülesehitus. Veel puudub ka kerge kättesaadavus ja ligipääs nendele aruannetele. Põhjusteks, miks Eesti jätkusuutlike aruannete kvaliteet ei olnud hea aastal 2015, tõi autor välja Eesti kommunistliku lähiajaloo, skeptitsism erinevate keskkonna ja sotsiaalsete teemadega ja viimaseks põhjuseks on ettevõtete salalikkus ja privaatsuse säilitamine. (Žoga, 2017)

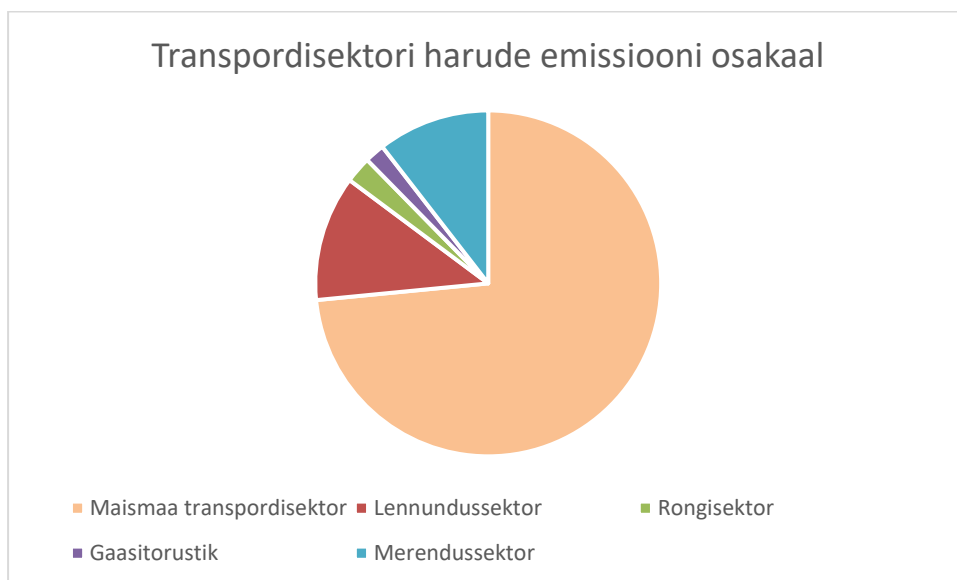
Nende uuringute ja tööde põhjal võib järeldada, et enamus suurimaid ettevõtetes läbi maailma kasutatakse GRI aruandlusraamistikku, et koostada oma jätkusuutlikuse aruandeid. Paljud uurimuse tulemused järeldavad seda, et praegusel ajal esineb siiski veel suuri puuduseid ettevõtete jätkusuutlikuse aruannetes, suurimatest probleemideks on läbipaistvus, kvalitatiivsete andmete hulk ja aruannete kallutatus.

ESG aruanded võivad olla kallutatud erinevatel põhjustel, mis võivad moonutada ettevõtte tegelikku keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisalast mõju. Näiteks võivad ettevõtted valida, millist teavet avaldada, jättes välja negatiivseid aspekte või rõhutades positiivseid saavutusi, mis võib viia positiivse kallutatuseni. Samuti võib ESG aruandluse

ebastandardiseeritud olemuse tõttu ettevõtete poolt kasutatavate mõõdikute ja metoodikate erinevus põhjustada võrreldamatust ja kallutatust, näiteks ettevõtted võivad valida mõõdikuid, mis näitavad neid soodsamas valguses. (He, 2022)

1.5. ESG aruandlus laevafirmades

ESG aruandluses on igal tegevusvaldkonnal erinevad viisid ja eripärad, kuidas kajastatakse ESG tegureid ja laevafirmad ei ole erand. Laevafirmad on viimase kahekümne aastaga stabiilselt kasvanud ja 2018. aasta uuringu põhjal on ülemaailmse kaubanduse peamine transpordiliik ookeanilaevandus: umbes 90% kaubeldavatest kaupadest veetakse mereteede kaudu. (UNCTAD, 2018) ja seetõttu nad moodustavad üle 1.7% kõigist süsihappegaasi emissioonist (Ritchie & Roser. 2020). 2020. aasta andmete põhjal emiteeritakse iga aasta 50 miljardit tonni süsihappegaasi, millest 8.1 miljardit tonni emiteerib transpordisektor. (Ritchie & Roser. 2020).

Joonis 1. Transpordisektori süsihappegaasi emissioon tonnides.

Allikas: Autori koostatud, andmed on saadud *Emissions by sector* uuringust, autorid Ritchie H. ja Roser M., 2020. (<https://ourworldindata.org/emissions-by-sector>)

Seega ESG aruandluse vaatepunktist on neil suur tähtsus, et aruandes on kajastatud keskkonna tegurid ja sellest tulebki kõige suurem eripära, kuna ettevõtetes on suur osatähtsus tööohutuse ja keskkonna aspektidel, siis on need ESG aruannetes kõige rohkem kajastatud. Karagiannis et al, Vouros, Sioutas ja Evangelinos leidsid oma 2022. aasta uurimuses nimega „*Mapping the maritime CSR agenda: A cross-sectoral materiality analysis of sustainability reporting*“, et laevafirmadel on veel arenguruumi minna, ja et jätkusuutlikuse aruannete

esitamine ei ole veel omaks võetud laevafirmade poolt. Uurimuses leiti ka, et enamus laevafirmasi kasutas GRI aruandlusraamistikku ja kõige rohkem raporteeriti aruandes just tööohutuse, kohalike kogukonna ja jäätmekäsitluse aspektidel (Karagiannis, et al. 2022).

2. ESG aruandluse elementide kajastamine laevafirma aruannetes

2.1. Uuringu meetoodika

Käesoleva bakalaureusetöö raames uurime Eestis tegutsevade laevafirmade ESG aruandlust ja selle võrreldavust. Eesti transpordiameti tellitud uurimusest defineeritakse laevandusettevõtet kui ettevõtet, kelle peamine tegevusvaldkond on kas reisijate transport või lastivedu üle mereteel (Pavlov, et al. 2023). Antud bakalaureusetöös keskendume peamiselt Eestis tegutsevate laevafirmadega või nende filiaalidega. Uurimistöö fookuseks on inimeste veoga seotud ettevõtted merendussektoris, seega on autor on kaasanud oma valimisse ettevõtted mis pakuvad praamiliikluse teenust ning täitsid järgmisi kriteeriaid:

- Ettevõtte või tema filiaal peab tegutsema Eestis;
- Laevandus peab olema üks tähtis äriaspekt ettevõtte tegevuses;
- Praami üks sihtkoht peab olema Eestis olev sadam, nagu näiteks Tallinna Sadam, Muuga sadam või muud Eestis asuvatest sadamatest;
- Ettevõtte avalikustab jätkusuutlikuse, ESG aruannet või selle elemente.

Praamindusega seotud ettevõtteid on Eestis viis: AS Tallink Grupp, Viking Line Eesti OÜ, Eckerö Line, TS Laevad OÜ ja AS Kihnu Veeteed. Laevandussektoriga võib Eesti Transpordiameti uurimuse põhjal lugeda seotuks laevandussektoriga ka näiteks Baltic Maritime Logistics Group AS, kes pakub merepealset veoteenust ja Tallinna Sadam AS, mis pakub sadamateenust ja omab Tallinna Sadamat ja TS Laevad ettevõtet. BMLG ja Tallinna Sadam AS on ühed suurimad ettevõtted Eestis, olles TOP101 lehekülje põhjal 20. ja 15. kõige väärtuslikum ettevõtte Eestis (TOP101, n.d.), kuid valimisse neid ettevõtteid ei valitud, kuna nad ei tegele inimeste transpordiga või ei paku praami teenust. Kõikide ettevõtete majandusaasta aruanded on saadaval läbi e-äriregistri kuid ESG või jätkusuutlikuse aruanded on saadaval ainult ettevõtte veebilehel. Analüüsi puhul kasutame me Viking Line Eesti OÜ emafirma, Viking Line Abp aruannet, kuna filiaal ise ei avalikusta jätkusuutlikuse aruannet ja emafirma konsolideerib Eesti filiaali.

Euroopa direktiiv 2014/95/EU sätestas, et: „Suurettevõtjad, kes on avaliku huvi üksused, mis ületavad oma bilansipäeval kriteeriumi 500 töötaja keskmine arv majandusaasta jooksul, lisavad juhtimisaruandesse mittefinantsaruande (inglise keeles *non-financial statement*). Mittefinantsaruandes peab olema käsitletud ettevõtte ärimudel, eesmäärke ja

põhimõtteid ning kõige tähtsamalt tuleb ära mainida kas ettevõtte äritegevus ohustab väljaspool oma sektorit ja mis riskid sellega seotud on. Kontrollime Euroopa direktiivi vastavust tabelis number 1. (Directive 2014/95/EU)

Tabel 1

Kaasatud ettevõtete töötajate arv ja vastavus Euroopa 2014/95/EU direktiivile

Ettevõte	Keskmine töötajate arv	Kas on PIE (Avaliku Huvi Üksus)?	Kas on kohustatud avalikustama mittefinants aruannet?	Kas on avalikustanud mittefinants aruande?
Tallink	5023	Jah, noteeritud Tallinna börsi nimekirjas	Jah	Jah
Viking Line	2203	Jah, noteeritud Helsinki börsi nimekirjas	Jah	Jah
BMLG	840	Ei	Ei, pole PIE	Ei
Eckerö Line	789	Ei	Ei, pole PIE	Ei
Tallinna Sadam	468	Jah, noteeritud Tallinna börsi nimekirjas	Ei, vähem kui 500 töötajat	Jah
TS Laevad	137	Ei, Tallinna Sadama tütarettevõte	Ei, vähem kui 500 töötajat ja pole PIE	Jah
AS Kihnu Veeteed	53	Ei	Ei, vähem kui 500 töötajat ja pole PIE	Ei

Märkus: Tegemist on konsolideeritud numbritega.

Allikas: Autori koostatud

BMLG, Eckerö Line ja AS Kihnu veeteed ei ole kohustatud Euroopa direktiivi põhjal avalikustama ESG aruannet. BMLG ja Eckerö Line puhul ei ole tegemist avaliku huvi üksustega ja seega puudub neil kohustus avalikustada mittefinants aruannet. Kuna Kihnu Veeteede puhul on tegemist väiksemal skaalal tegeleva ettevõttega siis ettevõttel ei ole kohustust avalikustada ESG elementidel põhinevat aruannet. Tabeli põhjal võtame valimisse Tallink Grupi, Viking Line ja TS Laevad, kuna tegemist on laevandussektoris tegelevate ettevõtetega, kes avalikustavad ESG või jätkusuutlikuse aruannet. Valimist jätame välja Tallinna Sadama, kuna ettevõtte tehniliselt ise ei tegele laevandussektoriga ning tema tütarettevõte TS Laevad on juba valimis.

2.2. Laevandussektorist ja valimisse võetud ettevõtetest

Eesti laevandussektor on oluline osa riigi majandusest, tagades kaubavedude ja reisijate transpordi nii siseriiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil. Eesti laevandussektorit iseloomustavad mitmed olulised ettevõtted, sealhulgas valimis olevad Tallink, Viking Line ja TS Laevad.

Et esmalt aru saada laevandussektori tähtsusest, peame lühidalt üle käima Eesti jaoks ühe kõige tähtsamast laevaliinist – Tallinn-Helsinki. Tallink-Helsinki liin on oluline osa Soome lahe laevaliiklusest alates 1980. aastate lõpust. Liin on ühendanud Eesti pealinna Tallinna ja Soome pealinna Helsingi vahel, aidates kaasa piirkonna majandusarengule ja turismile. Liini ajalugu algas 1989. aastal, kui tollal tuntud kui Laevakompanii Tallink (hiljem muudeti nimi ära AS Tallink Grupiks) asutati ja alustati esmakordselt parvlaevauhendust Tallinna ja Helsingi vahel. Alguses kasutas Tallink väiksemaid parvlaevu, kuid liini populaarsuse kasvuga ning müügitulu tõusuga suurenes ka laevastik. Aastate jooksul on Tallink laiendanud oma tegevust ja uuendanud laevastikku ning kasutusele võeti kiirlaevad. Kiirlaevadega reisimine muutus populaarseks, kuna reisiaeg lühendati umbes kahele tunnile. Tallink on järjepidevalt investeerinud teenuse parandamisse ning keskkonnasäästlikkuse ja jätkusuutlikkuse arendamisse. Tänu Tallink-Helsinki liinile on Soome ja Eesti vahelised majanduslikud, kultuurilised ja inimeste vahelised suhted pidevalt arenenud. Tänapäeval pakuvad Tallinn-Helsinki liini kolm ettevõtet: Tallink, Viking Line ja Eckerö Line. (Kreem, 2015)

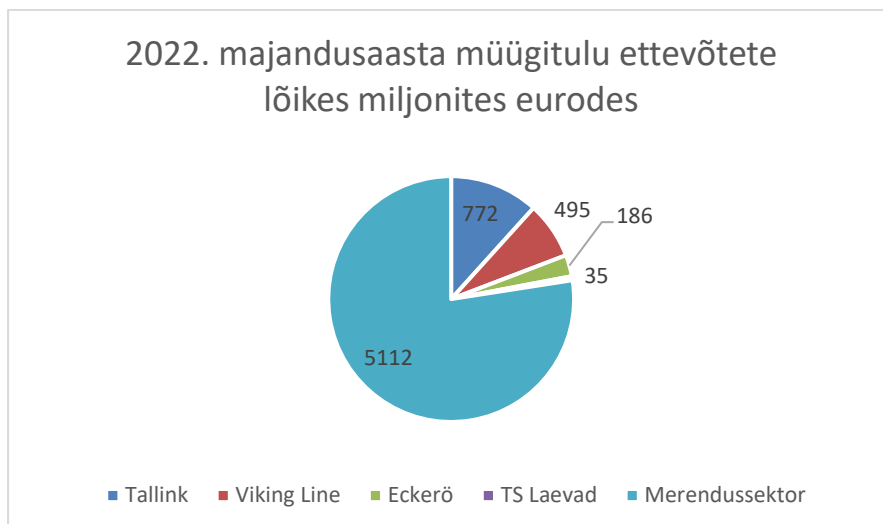
Tallink Grupp on suurim laevandusettevõtte Eestis, pakkudes reisijate ja kaubavedude teenuseid Läänemere piirkonnas. Nagu eelnevalt mainitud, asutati Tallink 1989. aastal ning sellest ajast alates on ettevõtte pidevalt laienenud ning moderniseerinud oma laevastikku. Tallinkil on hetkel mitu liini, mis ühendavad Eestit Soome, Rootsi, Läti ja Saksamaaga. Peamised laevaliinid on Tallinna-Helsingi, Tallinna-Stockholmi ja Paldiski-Kapellskäri. Ettevõtte laevastik koosneb nii kruiisi- kui ka parvlaevadest, mis tagavad reisijatele mitmekülgseid teenuseid, nagu näiteks restoranid, kauplused, konverentsiruumid ja meelelahutusvõimalused. (Tallink Grupp, n.d.)

Viking Line on Soome laevandusettevõtte, mis pakub samuti reisijate ja kaubavedude teenuseid Läänemere piirkonnas. Viking Line asutati 1959. aastal ning on tugev konkurent Tallinkile. Viking Line astus esmakordselt Eesti vabariigi turgu aastal 1991, peale taasasutamist, Viking Line'i laevastik koosneb peamiselt kruiisilaevadest, mis opereerivad Soome, Eesti, Rootsi ja Ahvenamaa vahel. Populaarseimad laevaliinid on Helsingi-Tallinn, Turu-Stockholm ja Mariehamn-Kapellskär. Viking Line'i laevad pakuvad samuti laia valikut

teenuseid, sealhulgas restorane, kauplusi, konverentsiruumid ja meelelahutusvõimalusi. (Viking Line, n.d.)

TS Laevad on üks Eesti laevandusettevõtetest, kes ei keskendu populaarsele Tallinn-Helsinki liinile. TS Laevad OÜ kuulub riigile ja opereerib peamiselt Eesti siseliinidel. TS Laevad on 2016. aastast saati pakkunud Eesti mandri ja saarte vahelist laevaliiklust. TS Laevad tegelevad peamiselt reisijate ja sõidukite transpordiga Eesti saarte vahel. Olulisimad laevaliinid on Virtsu-Kuivastu (Muhumaa) ja Rohuküla-Heltermaa (Hiiumaa). Ettevõtte laevastik koosneb mitmest väiksemast parvlaevast, võrreldes näiteks Tallinki laevadega. (TS Laevad, n.d.)

Eesti merendussektoris tegutsevad ettevõtted on aastatel 2019-2021 teeninud müügitulu *ca* 6,6 miljardit eurot aastas ning merendussektor Eesti sisemajandus kogutoodangust *ca* 7% (Pavlov, et al. 2023). Kõige suurema osa meretranspordi müügitulust moodustab teenindustegevus, mille alla läheb laevade punkerdamine, juriidiline nõustamine, puksiir ja muud, moodustades *ca* 3,3 miljardit eurot (Pavlov, et al. 2023). Järgmine kõige suurem osa merendussektorist on transport, mille üks osa on laevandussektor. Ettevõtted moodustavad ka isesisvalt vaadates suure osa merendussektorist. Tallink Grupp moodustab meresektorist 12%, olles kõige suurema väärtusega mereettevõtte Eestis ning opereerib kokku 14 kruisilaeva (Tallink Grupp, 2023). Nende kõige suurem konkurent, Viking Line, opereerib viite laeva praeguse seisuga ja moodustab merendussektori müügitulust 7,5% (Viking Line, 2023). Viking Line on valimis eripära, kuna ettevõtte opereerub Soomest, samas kui TS Laevad ja Tallink Grupi peakontor asub Eestis. TS Laevad on valimis kõige väiksema müügituluga ettevõtte, kuna tegemist on ka väiksema nõudlusega marsruudiga, siis on ka ettevõttel väiksem müügitulu võrreldes, moodustades meresektorist 0,5% (TS Laevad, 2023).

Joonis 2. Merendussektori müügitulu võrreldes valimis olevate ettevõtetega

Allikas: Autori koostatud Tallink Grupp (2023), TS Laevad (2023), Eckerö Line (2023) ja TS Laevad (2023) 2022. majandusaasta aruannete põhjal. Merendussektori kogu müügitulu saadud Pavlov et al. (2023) uurimusest.

Eelmainitud ettevõtetest Viking Line ja Tallink Grupp on kõik Eesti TOP 100 väärtuslikuma ettevõtte hulgas aastal 2022. Kõige suurema müügitulu aastal 2022. moodustab Tallink Grupp AS, kelle müügitulu on pea 800 miljonit eurot. Kõige väiksem müügitulu on aga TS Laevad, mille müügitulu oli 2022. majandusaastal ca 35 miljonit eurot. Viking Line teenis 2022. majandusaastal müügitulu ümardatult 500 miljonit eurot. (Tallink, 2023; TS Laevad, 2023; Viking Line, 2023.)

2021. majandusaasta oli raske kõikidele turismiga tegutsevatele ettevõtetele ja seega on kõiki laevandussektori ettevõtteid on 2022. majandusaastal peale koroonatingimuste leevendamist leidnud suur kasv ärikasumis ja reisijate märkimisväärset kasvu. Erandiks on TS Laevad, kes kooronatingimuste ajal ettevõtte müügitulu ei langenud, kuna kehtisid vähem karmimad koroonareeglid. (TS Laevad, 2022)

Joonis 3. Suurtemate laevandussektori ettevõtete müügitulu 2022. majandusaastal.

Informatsioon saadud ettevõtete majandusaasta aruannetest. Miljonites eurodes.

Allikas: Autori koostatud Tallink (2023;2022), Viking Line (2023;2022), Eckerö Line (2023) ja TS Laevad (2023;2022) majandusaasta aruannete põhjal.

Järgnevalt anname ka ülevaate valimis olevate ettevõtete ESG või jätkusuutlikuse aruannetest. Kõige esimene, kes tuli välja oma enda jätkusuutlikuse aruandega valimis hulgast oli Tallink Grupp, aastal 2006. Alguses ei olnud tegemist ESG teemalise aruandegavaid adresseeriti *environmental* ja *corporate social* aspekte. Algselt oli Tallink Grupi jätkusuutlikuse aruanne ka eraldi majandusaasta aruandest. Vahepeal aastal 2019 ja 2020 ühendati jätkusuutlikuse aruanne aastaraamatuga, kuid aastal 2021 eraldati see jälle eraldiseisvaks aruandeks. Üldiselt on laevandussektor alustanud jätkusuutlikuse teemadel avalikustama aruandeid 2010ndast keskpaigast alates, näiteks on esimene Viking Line jätkusuutlikuse aruanne väljastatud aastal 2016 ning esimene TS Laevade jätkusuutlikuse aruanne aastal 2014, kui see oli integreeritud aastaraamatusse ja järgitakse kõige rohkem *Global Reporting Initiative* aruandlusraamistikku. Uueks populaarseks raamistikku abiks on ka Vastutustundliku Ettevõtluse Indeks, mis jälgib CSR põhimõtteid, mis aitab ettevõtetel avalikustada erinevaid jätkusuutlikuse teemasid

Tabel 2

Valimisse sattunud ettevõtete asutamisaasta ja informatsioon nende jätkusuutlikuse aruannete kohta.

Ettevõte	Asutamisaasta	Esimene ESG aruanne	Aruandetüüp	Aruandlusraamistik
Tallink	1989	2006	Integreeritud aruanne ja eraldi aruanne	GRI
Viking Line	Emafirma 1959, Eesti filiaal 1999	2016	Eraldi aruanne	GRI
TS Laevad	2014	2014	Integreeritud aruanne	Vastutustundliku Ettevõtluse Indeks / GRI

Allikas: Autori koostatud

Vastutustundliku Ettevõtluse Indeksi puhul on tegu kodulehe sõnul arengutööriistaga, mis aitab ettevõttel sõnastada *Environmental, Social ja Governance* aspekte. Selle taga on Vastutustundliku Ettevõtluse foorum, mis omasõnul toetab ja edendab vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid ning koondab ettevõtteid, valitsusasutusi, valitsusväliseid organisatsioone ja muid huvirühmi, et tõhustada teabevahetust ja teadmiste jagamist. Foorumid toimivad tavaliselt erinevatel tasanditel: riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil. Vastutustundliku Ettevõtluse Indeks (VEI) järgib ÜRO Global Compact põhimõtteid, et anda ettevõttele märgis kolmel tasemel: Kuldtase, hõbetase ja pronkstase. Tasemed näitavad, kui mõtestatud on ettevõtted ESG teemadel. Ettevõtted, kes esitavad oma andmed VEI, ei ole kohustatud kasutama GRI aruandlusraamistikku, kuid nad järgivad ÜRO 17 säästva arengu eesmärki (inglise keeles *sustainable development goals*). ÜRO säästva arengu eesmärgid on 2015. aastal kehtestatud 17 ülemaailmse eesmärgi kogum, mille eesmärk on lahendada majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid probleeme ning suunata maailma säästva arengu suunas aastaks 2030. Kõik 193 ÜRO liikmesriiki, kaasa arvatud Eesti Vabariik, võtsid säästva arengu tegevuskava 2030 raames vastu säästva arengu eesmärgid, mis on aastatuhande arengueesmärkide järeltulijad, mis kujundasid rahvusvahelisi arenguprioriteete aastatel 2000-2015. Jätkusuutlikuse arengu eesmärgid sõnastati laiaulatusliku ja kaasava protsessi käigus, mis hõlmas erinevaid sidusrühmi, sealhulgas valitsusi, kodanikuühiskonna organisatsioone, erasektorit ja akadeemilisi asutusi. Eesmärgiga mitte kedagi maha jätta, pakuvad säästva arengu eesmärgid raamistikku pakiliste probleemide lahendamiseks nagu vaesus, ebavõrdsus, kliimamuutused ja keskkonnaseisundi halvenemine,

edendades samal ajal rahu, õiglust ja tugevaid institutsioone. (Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum, n.d.)

2.3. Aruannete võrdlemise metoodika

Metoodika peatükis anname ülevaate, kuidas me võrdleme TS Laevade, Tallink Grupi ja Viking Line aruandeid. Kõikide ettevõtete ühisjooneks on see, et ettevõtted kasutavad oma aruande koostamiseks GRI aruandlusraamistikku. Aruannete analüüsiks kasutame kvalitatiivset sisuanalüüsi, kuna see võimaldab süvitsi uurida uurimisprobleemi ning saada parem arusaam uuritavast nähtusest. Kvalitatiivse sisuanalüüsi etappideks on andmete kogumine, kodeerimine, kategooriate tuvastamine ja tulemuste tõlgendamine. Seame järgmised etapid probleemi analüüsiks:

- Valimis olevate ettevõtete ESG või jätkusuutlikuse aruande kätte saamine
- Aruannete teksti analüüsimine
- Aruannete hindamine
- Järelduste tegemine

Esimese sammuna on vaja kätte saada ettevõtete jätkusuutlikuse aruanded. Kõik valimis olevate ettevõtete mittefinantsaruanded on kätte saadaval iga ettevõtte kodulehel. Tallink Grupp, kes ei ole bakalaurueuse töö hetkeks avalikustanud oma kodulehel eraldi jätkusuutlikuse aruannet või 2022. aasta aastaraamatut kohta nagu eelmised aastad on erand bakalureusetöös, kuna ettevõtte on bakalureusetöö hetkeks ainult integreerinud osa oma jätkusuutlikuse aruandest majandusaasta aruandesse, kuid mitte täies mahus. Seega on õiglasem vaadelda eelmise, ehk 2021. majandusaasta jätkusuutlikuse aruannet. Viking Line puhul on väljastatud eraldi jätkusuutlikuse aruanne 2022. aasta kohta ning TS Laevad on avalikustanud oma ESG teemad 2022. aastaraamatusse.

Aruande teksti analüüsi puhul keskendume ettevõtte aruandesse kolmel teemal: *Environmental* ehk keskkondlikus aspektides, *Social* ehk sotsiaalsetes aspektides ja *Governance* ehk juhtimise aspektides. Analüüsi käigus uurime, mis tegureid on avalikustanud iga ettevõtte eelmainitud kolmes aspektis. Kuna Vastutustundliku Ettevõtluse Indeksi üks põhimõtetest on ESG teemade tagamine, siis peaks kõik kolm teemat kajastatud olema iga ettevõtte aruandes.

Et hinnata, kui palju on ettevõtte kajastanud erinevaid ESG aspekte oma aruandes, oleme koostanud kodeerimistabeli Lisa A all, kus on välja toodud ESG aspektide kohta erinevad kriteerid. Iga kriteeria taha on toodud GRI standard, millele vastav teema

vastandub. Lisa B all oleme välja toonud ettevõtte ja ESG elementide kohta tulemused 0 või 1 punkti süsteemis, näiteks GRI 401 – tööhõive lõikes sai ettevõtte:

- 0 punkti kui puudus sisu tööhõive kohta.
- 1 punkti kui oli aruandes mainitud ettevõtte tööhõive kohta

Teemad said valitud nende aktuaalsuse ja tähtsuse pärast praegustes ESG aruannetes. Kuna puuduvad nõuded sotsiaalsetele ja juhtimise aspektidele, siis sai GRI aruandlusraamistiku juhendite ja standardite põhjal analüüsitud, mis sobiksid kõige rohkem laevandussektori ettevõtte aruandesse. Teiseks anname ettevõttele iga teguri kajastatud poolt hinnangu 0-3 samadel põhimõtetel nagu tegi seda Morhardt (2002) oma uurimisartiklis.

Tabeli põhimõtte alus on vastav:

- 0 punkti kui vastavat teemat ei ole mainitud,
- 1 punkt kui ettevõtte on maininud teemat kaudselt või ridade vahelt (näiteks: ettevõtte A panustab kohalikku kogukonda);
- 2 punkti sai ettevõtte siis kui oli läinud rohkematesse detailidesse teema kohta;
- 3 punkti ehk maksimum sai ettevõtte ESG elemendi kohta siis, kui GRI kriteeriumile oli täielikult vastatud, välja oli toodud ka näiteks *environmental* teemade puhul numbrilised väärtused ja esitatud oli süstemaatiliselt.

Kuna valimis on 26 teemat, siis maksimum mis üks ettevõtte võis saada on 78 punkti.

Kõik teemad on täpsemalt välja toodud lisa A-s.

2.4. Tallink Grupp, Viking Line ja TS Laevade jätkusuutlikuse aruande analüüs

Tallink Grupp, Viking Line ja TS Laevad on kolm ettevõtet keda antud bakalaureusetöös uurime. Nagu eelnevalt uuritud, avalikustavad Tallink Grupp ja Viking Line eraldi aruandeid ning TS Laevad aastaraamatut. Tallink grupp integreerib oma jätkusuutlikuse aruannet majandusaasta aruandesse ja annab välja ka eraldi aruande nimega „*Sustainability report*“. Bakalaureuse töö hetkeks ei ole Tallink välja andnud oma 2022. majandusaasta jätkusuutlikuse aruannet, seega peab autor toetuma Tallinki poolt välja antud „*2021 sustainability report*“. Kuivõrd Tallink on integreerinud oma 2022. majandusaasta aruandesse jätkusuutlikuse osa, on tegemist siiski vähem mahukama aruandega kui eraldi välja antud aruandega võrrelda. TS Laevad avalikustab oma jätkusuutlikuse aruannet aastaraamatu põhjal, mille tõttu me tugineme TS Laevad aruandele „Muretu Meretee, aastaraamat 2022“. Viking Line annab välja eraldi iga aasta jätkusuutlikuse aruannet ning bakalaureusetöö hetkeks on välja antud jätkusuutlikuse aruande 2022. aasta kohta, millele me uurimus tugineb.

2.4.1. Keskkondlikud aspektid

Esmalt toome välja, mis GRI standardeid me aruannetest otsime ja mis tegurite sisu on (Global Reporting Initiative, 2022):

- GRI 302: Energiatarbimine keskendub ettevõtte energiatarbimisele ja energiatõhususele;
- GRI 303: Vee tarbimine käsitleb ettevõtete veevarude majandamist, sh vee tarbimist, veevõtu piirkondade kaitsmist ja kanalisatsiooni;
- GRI 304: Bioloogiline mitmekesisus keskendub ettevõtte tegevuse mõjule bioloogilisele mitmekesisusele ja looduslikele ökosüsteemidele;
- GRI 305: Heitkogused käsitleb ettevõtete kasvuhoonegaaside (GHG) heitkoguseid;
- GRI 306: Heitveed ja jäätmed käsitleb ettevõtete jäätmete teket ja haldamist;
- GRI 307: Keskkonnaalane nõuete täitmine keskendub ettevõtete vastavusele keskkonnaalastele õigusaktidele ja regulatsioonidele;
- GRI 308: Tarnijate keskkonnamõju hindamine keskendub ettevõtete hinnangule oma tarnijate keskkonnatavadele ja mõjule.

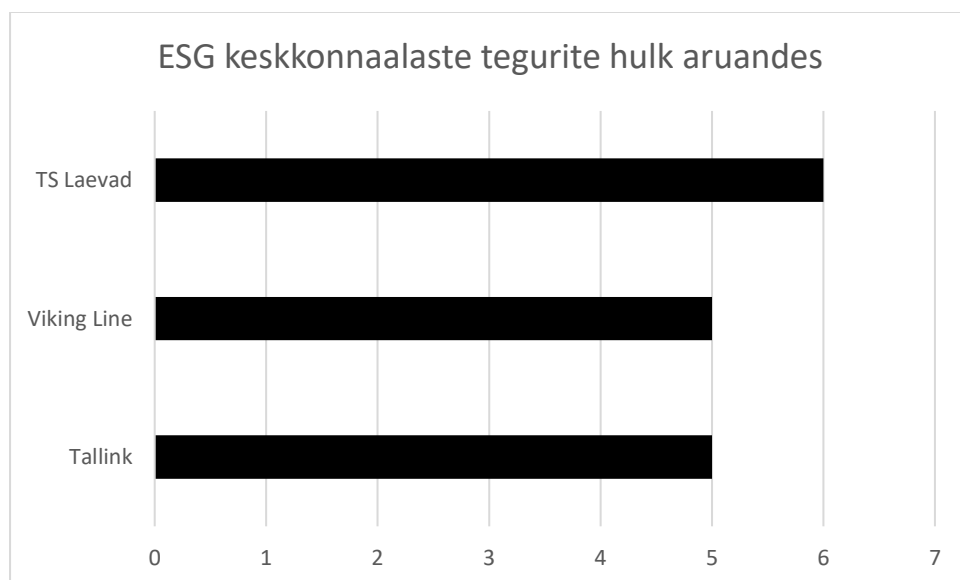
Tulemused oleme välja toonud lisa B all. Kõigis kolmes jätkusuutlikuse aruandes on välja toodud eraldi peatükk keskkonna jaoks. Aruande alguses on välja toodud mis meetodika ja mis eesmärgid jälgib Tallink Grupp. Näiteks on välja toodud, et ettevõtte jälgib ÜRO kestliku arengu eesmärgid ja paremini tulevikus analüüsida heitgaaside emissioone. Tallinki aruandes on välja toodud erinevaid graafikuid seoses heitgaaside ja saastega, ning on välja toodud ka reisija kohta saaste informatsioon. Avalikustatud on CO2 emissiooni arv ja erinevate saaste reisija kohta liitrites. Erandina on Tallink toonud välja ka kui palju intsidente on toimunud seoses saastega, nagu näiteks on 2021. aasta jooksul toimunud 5 tulega seotud intsidenti. Keskkonna intsidentide kohta avalikustab ainult Tallink. Ettevõtte on oma aruandes toonud välja, et ettevõtte keskendub ÜRO eesmärkidele ja on sidunud endale 8 eesmärki 17st. Veel on Tallink lubanud keskenduda Tallink rohkem heitgaaside emissiooni vähendamisele ja saaste vähendamisele.

Viking Line jätkusuutlikuse aruandes on välja toodud keskkondlikus sektsioonis kui palju ettevõttel läks ressursse, et sõidutada oma laevasid. Viking Line on oma peamiseks eesmärkideks võtnud ÜRO 17st eesmärgist 4: Odav ja puhas energia, elu allpool vett, hea tervis ja enesetunne ning vastutustundlik tarbimine. Ettevõtte on eraldanud aruandest sektsiooni iga nelja eesmärgi jaoks, näiteks on välja toodud aruandes jätkusuutlikuse kohta ja lubaduste kohta hakata rohkem kasutama taaskasutatavaid topse ja sööginõusid ning kuidas

vähem toitu riknema jätta. Välja on toodud ka kuidas on plaanis ettevõttel optimiseerida oma laevi, et muuta nad tõhusamaks soojuse ja energia tarbimisel. Ettevõttel on plaanis oma uue laevaga hakata muutma energia soojusjääke energiaks, kasutades uut tehnoloogiat.

TS Laevad on võtnud sihtmärgiks täita ära seitset ÜRO poolt seotud sihtmärki: hea tervis ja heaolu, puhas vesi ja sanitaartingimused, taskukohane ja puhas energia, vastutustundlik tarbimine, kliimameetmed, ookeani- ja mereökosüsteemid ja üleilmne koostöö. TS Laevad aruandes on välja toodud kõige tähtsamaks punktiks emissioon ja selle vähendamine eelmiste aastatega võrreldes, kuid võrdlusaluseks on protsent mitte tonnides, nagu Viking Line aruandes. TS Laevad kasutavad oma sõitudes praegu 5 erinevat laeva, millest 4 on diisli peal ja 1 on hübriid, ehk kasutab nii elektrit kui ka diislit. Kuna ettevõttel on 4 diisel laeva on nad eesmärgiks võtnud selle, et proovivad oma laevasid viia üle alternatiivsete kütuste peale. Veel on välja toodud vastavalt ÜRO sihtmärkidega: jäätmeringlusesse panustamine, paberimajanduse ära kaotamine ja üleminek digitaalsele süsteemile ja merendussektorisse panustamine.

Lisa B all oleme välja toodud kodeerimisjuhendi abil GRI tegurid arvu, mis ettevõtete aruannetes esinevad. All joonises number 3 oleme välja toonud visuaalselt, kui palju keskkonna tegureid on aruannetes avalikustatud.

Joonis 4. Kodeerimistabeli põhjal avalikustatud GRI KPI-de hulk ettevõtete 2022. aasta ESG keskkonnaalaste tegurite hulk aruandes.

Allikas: Autori koostatud

Kõige rohkem on keskkonna tegureid välja toonud oma jätkusuutlikuse aruandes TS Laevad, tuues välja kõik peale bioloogilise mitmekesisusega seotud tegurid. Puudu on aruannetes praeguse seisuga GRI 304, ehk bioloogiline mitmekesisus. GRI 304 põhjal peaks olema aruandes mainitud, kuidas on mereettevõtete tegevus mõjutanud enda läheduses olevaid kaitse all olevaid loomaliike (Global Reporting Initiative, 2022). Eraldi mainimist vajab Viking Line aruanne, kus oli tabeli põhjal ära toodud kui palju vett oli kasutatud, kui palju heitgaase emiteeriti ja kui palju erinevaid ressursse läks, et oma laevastikku vee peal hoida. TS Laevade aruandest oli puudu kui palju heitgaase emiteeriti, ning mainitud oli ainult kui palju protsentuaalselt on kahanenud võrreldes eelmise aastaga.

Probleemiks, mis on ettevõtete aruandes puudu, on vee tarbimise kogus ja plaan kuidas alandada selle tarbimist aja jooksul. Ainukene, kes on välja toonud vee tarbimise koguse on Viking Line, tarbides aastal 2022 133 tonni värsket vett. Tallinki aruandes puudub vee tarbimise mainimine ja TS Laevades on seatud üheks eesmärgisk vastutustundlikum vee tarbimine, kuid puudub tarbimise hulk ja eesmärgid tuleviku jaoks.

Ühiseks jooneks kõikidel aruannetel on eesmärk minna üle diisli pealt taaskasutatavale energiale ning veel on ka kõik ettevõtted teinud lubaduse tulevikus veelgi alandada heitgaaside emissiooni ja üldist saastet. Ettevõtetel on veel arengu ruumi seoses keskkondlike aspektide kajastamisega aruannetes. Puudu on paljudel mõõdetavad tegurid ja analüüsi pidi teostama teksti siseselt välja toodud tegude ja eesmärkide järgi.

Maksimaalne tegurite arv, mis ettevõtte sai avalikustada autori lisa A põhjal on 7. Kõige rohkem oli tegureid avalikustatud TS Laevadel, kellel oli ainult puudu teema seoses bioloogilise mitmekesisusega.

2.4.2 Sotsiaalsed aspektid

Kontrollitavateks sotsiaalseteks teguriteks oleme valinud välja järgnevad (Global Reporting Initiative, 2022):

- GRI 401: Tööhõive keskendub töötajate soolisele ja vanuselisele lõikele;
- GRI 402: Töötajate ja juhtkonna suhted käsitleb töötajate kaasamist organisatsioonimuutuste protsessi, näiteks ümberkorralduste, ühinemiste ja koondamiste korral;
- GRI 403: Töötervishoid ja ohutus keskendub töökeskkonna ohutusele ja tervisele, riskijuhtimisele ning töötajate heaolule;
- GRI 404: Koolitus ja haridus käsitleb töötajate koolitust, oskuste arendamist ning tööalase arengu toetamist;

- GRI 405: Mitmekesisus ja võrdsed võimalused keskendub organisatsiooni mitmekesisusele, võrdõiguslikkusele ning võrdse kohtlemise edendamisele;
- GRI 406: Mittediskrimineerimine käsitleb diskrimineerimise ennetamist ja selle vastu võitlemist organisatsioonis;
- GRI 407: Ühinemisvabadus ja kollektiivlääbirääkimised keskendub kollektiivlepingutele ja töötajate õigusele vabale ühendusele;
- GRI 408: Lapstööjõu kasutamine käsitleb laste tööhõivega seotud küsimusi ja organisatsiooni rolli lastetöö vältimisel;
- GRI 409: Sund- või sunniviisiline töö keskendub sundtöö, inimkaubanduse ja nendega seotud tegevuste ennetamisele ja nende vastu võitlemisele;
- GRI 410: Turvalisuse tavad käsitleb inimõiguste austamist organisatsiooni turvalisuse tagamisel;
- GRI 412: Inimõiguste hindamine keskendub inimõiguste riskide ja mõjude hindamisele organisatsiooni tegevuses;
- GRI 413: Kohalikud kogukonnad keskendub sellele, kui palju ettevõtte toetab kohalike kogukondi kes on nende äritegevusest mõjutatud;
- GRI 414: Tarnija sotsiaalne hindamine keskendub sellele, kas ettevõtted hindavad oma tarneahelas tegutsevate ettevõtete eetilist ja legaalset käitumist
- GRI 415: Avalik poliitika keskendub organisatsioonide poliitilisele käitumisele, sealhulgas poliitilisele lobitööle, rahastamisele ja teistele poliitilistele tegevustele;

Oleme toonud välja ettevõtte tulemused sotsiaalsete tegurite lõikes lisa B all.

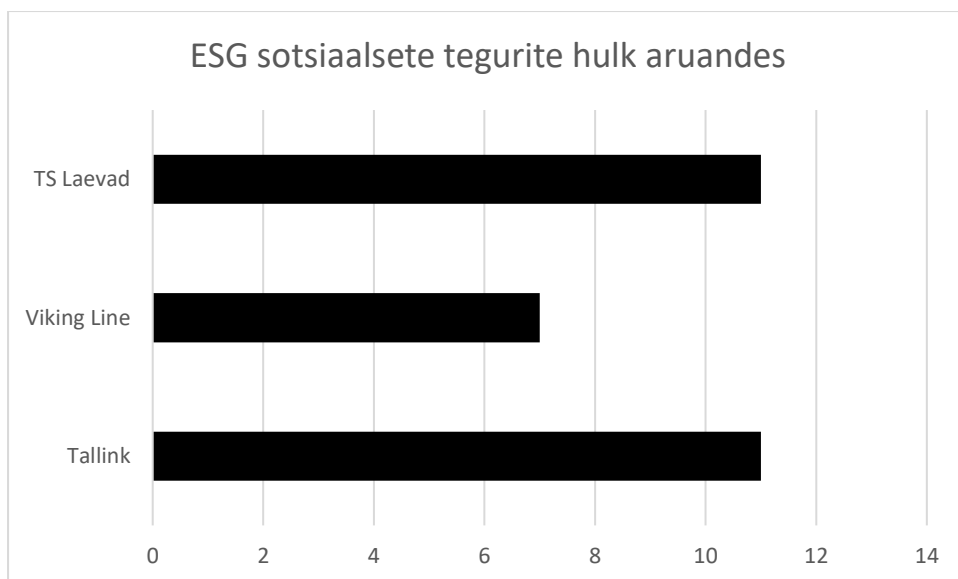
Sotsiaalsete aspektide osa on kõigis kolmes aruandes kõige mahukam TS Laeva aruandel, mille pikkuseks on 12 lehekülge. TS Laevade sotsiaalne aspekt keskendub kõige rohkem ettevõtte järelkasvule, rääkides praktika ja töö võimalustest ning tuues välja ka, kui palju praktikante jäid tööle peale praktikaaja lõppu TS Laevades. Ettevõtte tegevuse sotsiaalse mõju peatüki all on välja toodud kõikvõimalikud sotsiaalsed tegurid ning mis ÜRO eesmärkidega need ka seonduvad. Välja on toodud 4 ÜRO eesmärki: Hea tervis ja heaolu, inimväärne töö ja majanduskasv, tööstus, innovatsioon ja taristu ning kestlikud linnad ja kogukonnad. Ettevõtte räägib pikemalt nende panusest kohalikele omavalitsustele ja räägivad oma koostööst teiste erinevate ettevõtetega, et pakkuda parimaid variante oma praamide peal. Peatükis on ka räägitud motivatsioonipaketist, mis töötajatele tehakse, näiteks

makstakse 35 euro väärtuses kuus jõusaal töötajatel kinni, tehakse sünnipäeva kingitusi jne. Peatükis on ka välja toodud soolises ja vanuselises lõikes töötajad.

TS Laevad on ka eraldi peatükina välja toonud tööohutuse ja tervishoiu. Kuna ettevõtte on oluliselt väiksem kui konkurendid Tallink ja Viking Line, siis tööõnnetuse teõnäosus on ka väiksem. Ettevõtte on välja toonud, et aastal jooksul on toimunud kaks kerget tööõnnetust ning mitte ühtegi tõsisemat tööõnnetust. Lisaks on peatükis välja toodud kõik, mis ettevõtte on teinud, et tagada ohutust pardal.

Tallinki aruanne on mahuliselt sama suur kui TS Laevade aruanne, olles 12 lehekülge. Ettevõtte on välja toonud oma aruandes tähtsaks punktiks tööohutuse ja võrdse võimaluse tagamise. Ettevõttes on naistöötajate osakaal 47%, mis on kõrgem kui TS Laevade 26,6% ja kõrgem ka kui Viking Line 44%. Ettevõtte toonitab, et annab endast parima, et arendada kohalikku elu ja haridust, näiteks andes toetust noortele ja edendades kultuuri, olles rahvusoperi Estonia ja Vanemuise peasponsor. On võetud vastu ka lubadus hoida raskete tööõnnetuste hulk 0 ja kõigi teiste tööõnnetuste määr alla 13,3. Ettevõtte on välja toonud oma aruandes kuude lõikeliselt kui palju on toimunud intsidente kuude lõikes. Veel on ettevõtte välja toonud mis viisil nad aitavad kohalikku kogukonda, näiteks annetavad üle jäänud töö saapaid.

Viking Line aruanne sotsiaalsete aspektide suhtes on kõige väiksem, võrreldes Tallinki ja TS Laevadega. Tööohutusele on pühendatud pool lehekülge ja teine pool leheküljest on pühendatud töötajate mitmekesisusele. Ettevõtte on välja toonud, et mitmekesisus on nende tugev punkt ja tugevaks punktiks on ka nende tööohutus, tuues välja sertifikaadid mis nad saanud on, näiteks MARIPOL. Kohalikele kogukonala toetamisele on pühendatud lõik kuid sellega aga piirdub sotsiaalne aspekt. Sotsiaalne aspekt on kõige nõrgem osa Viking Line aruandest, olles kõige vähem sõnastatud ja esile toodud.

Joonis 4. Kodeerimistabeli põhjal avalikustatud GRI KPI-de hulk ettevõtete 2022. aasta ESG sotsiaalsete tegurite hulk aruannetes

Allikas: Autori koostatud

Maksimaalne skoor, mis ettevõtte võis saada *social* tegurite kajastamisel on 14. Kõige rohkem oli kajastatud sotsiaalseid tegureid TS Laevadel ja Tallinkil - kajastatud oli 11 tegurit. Puudu oli kõigis ettevõtetes lõigud töö sotsiaalsest eetilisusest, ehk kuidas nad proovivad minimaliseerida lapstööjõu kasutust tarnitud toodetelt.

2.4.3. Juhtimise aspektid

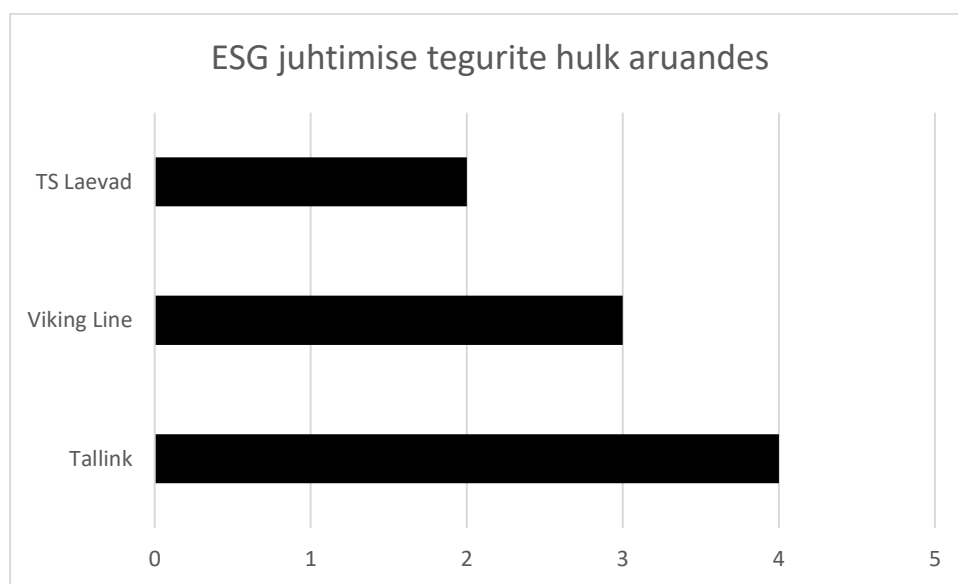
Oleme välja valinud järgnevad juhtimise korraldusega seotud tegurid (Global Reporting Initiative, 2022):

- GRI 205: Korruptsioonivastane võitlus keskendub ettevõtte korruptsioonivastastele meetmetele ja tegevustele;
- GRI 206: Konkurentsivastane käitumine keskendub ettevõtte tegevusele mis on seotud ebaausa konkurentsiga nagu näiteks kartellikokkulepped;
- GRI 102: Üldised avalikustamised keskendub ettevõtte põhilistele organisatsioonilistele teemadele, nagu näiteks organisatsiooni profiil, strateegia, juhtimine;
- GRI 103: Juhtimisalane lähenemisviis keskendub ettevõtte juhtimisala määratlemisele ja selle konteksti loomisele;
- GRI 419: Sotsiaal-majanduslik vastavus keskendub ettevõtte vastavusele erinevate ühiskondlike ja õigusaktide regulatsioonidega;

Tulemused oleme välja toonud lisa B all. Juhtimistegurid on tavaliselt kõige väiksem osa ESG või CSR aruandest. Juhtimise aspekti lähevad alla kõik korruptsiooni vastasus, konkurentsivastase käitumine, juhtimisalane lähenemine jne.

Kõige detailsemalt on juhtimisaspektidest kirjeldanud Tallink Grupi aruanne. Ettevõtte toob välja kõik viisid kuidas on juhtimine läbipaistev ja kuidas töötajaid peavad teatama ette huvide konfliktist. Näiteks peavad töötajad deklareerima kingitused üle 100 euro, et vähendada korruptsiooni riski. Tallink toob ka välja oma aruandes läbipaistvuse ja millega tegelevad juhatuse ja nõukogu.

TS Laevad ja Viking Line aruanded erinevad Tallinki aruandest selle võrra, et keskendutakse esimeses osas mainitud CSR teguritele, ehk ei ole rõhku pandud *Governance* aspektidele. Seepärast on juhtimisalased tegurid segamini pandud aruandesse. Viking Line ja TS Laevad mõlemad rõhutavad seda, et ettevõtted austavad konkurentsi ja seega nende aruandes on kirjeldatud konkurentsivastast käitumist.

Joonis 5. Kodeerimistabeli põhjal avalikustatud GRI KPI-de hulk ettevõtete 2022. aasta ESG juhtimisalaste tegurite hulk aruannetes

Allikas: Autori koostatud

Juhtimisalaseid tegureid kokku on 5. Kõige paremini on juhtimisalaseid tegureid esitanud oma aruandes Tallink. Kuna tegemist on ainukese ettevõttega, kes tegeleb rohkem ESG aruandluse kui jätkusuutlikuse aruandlusega, siis on arusaadav, et on sellele rohkem rõhku pandud. Tallink on ka ainuke ettevõtte meie valimis, kes on kirjeldanud kuidas ja mis

moodi nad võitlevad korrupsiooni vastu oma ettevõttes ning on asetatud rõhku ka läbipaistvusele juhtimises.

2.5. Aruannete võrreldavuse hindamine ja järeldused

Eelnevas peatükis andsime täpsema ülevaate mis ja kui palju kajastatakse ESG tegureid kajastatakse ettevõtte ESG aruandluses, kuid selles peatükis proovime võrrelda kolme ettevõtte aruandeid omavahel. Alustuseks uurime ettevõtete tegurite hulka jah või ei vormis, et kas tegur on esitatud või mitte. Kui vastav teema oli mingil määral esitletud siis sai ettevõtte 1, kui ei olnud mainitud aruandes siis ettevõtte sai 0. Oleme tutvunud kõigi 3 valimis oleva ettevõtte mittefinantsaruandega ja tulemuste põhjal sai tehtud tabel 3, mis annab täpsema ülevaate ettevõtete teguritest.

Tabel 3

Maksimaalne tegurite arv aruandes

Tegurid	Tegurite arv	Tallink	Viking Line	TS Laevad
<i>Environmental</i> tegurid	7	5	5	6
<i>Social</i> tegurid	14	11	7	11
<i>Governance</i> tegurid	5	4	3	2
Tegureid kokku	26	20	15	19

Allikas: Autori koostatud

Tegurite hulga järgi on Tallink katnud kõige rohkem tegureid oma jätkusuutlikuse aruandes, avalikustades valimi 26st tegurist 20, millele korreleerub ka Tallinki aruande pikkus, olles kõige pikem jätkusuutlikuse aruanne kolmest ettevõttest. Samas on Tallink aruandest vähem kajastatud keskkonna tegureid mis annaks boonuse ettevõtte aruannetele, nagu näiteks bioloogiline mitmekesisus ja vee tarbimine TS Laevad on oma aruannete tegurite hulgaga teisel kohal, 19 punktiga 26st ning Viking Line on kõige vähem tegureid avalikustanud, avalikustades 15 26st.

Muret tekitav aruannete juures on juhtimis tegurite puudus aruannetest. Ettevõtete tegurite arv on ammendav keskkonna ja sotsiaalsel teemadel, kuid esineb puudujääke juhtimisteguritel, näiteks on TS Laevade aruandes üldine puudus ettevõtte tegutsemist sisese korrupsiooni ja eetilisusega ning juhtkonna läbipaistvusega.

Järgnevalt määrame esitatud teguritele hinnagu skaalal 0 kuni 3, vastavalt meetodika peatükis tutvustatud kriteeriale (vt. lk 22-23). Ettevõtte tulemused on koondatud tabelisse number 4, ESG elementide ja ettevõtete lõikes on tulemused saadaval lisa C all.

Tabel 4

Ettevõtete ESG teemade hinnang 0-3p skaalal

Tegurid	Maksimum punktid	Tallink	Viking Line	TS Laevad
<i>Environmental</i>				
tegurid	21	10(48%)	14(67%)	8(38%)
<i>Social</i> tegurid	42	26(62%)	19(45%)	28(67%)
<i>Governance</i> tegurid	15	10(67%)	8(53%)	5(33%)
Hinnang kokku	78	46(59%)	41(53%)	41(53%)

Märkus: Sulgudes on protsentuaalselt välja toodud punktid maksimum punktidest.

Allikas: Autori koostatud

Kõige parema tulemuse on saanud Tallink, saavutades 59%, ehk 46 punkti 78st.

Tallinki aruandes oli kõige detailsemalt välja toodud juhtimisalased tegureid, mis andis suure eelise Tallinkile.

Kõige kõrgema hinnanguga valdkond on sotsiaalsete teemadega seotud – ettevõtted on toonud piisavalt andmeid välja oma töötajaskonna kohta. Igas aruandes oli välja toodud soo lõikes töötajate arv ja oli välja toodud kuidas ettevõtted tegelevad tööohutusega. Üleüldiselt on näha, et ettevõtted on panustanud rohkem oma sotsiaalsetesse teemadesse, kui teistesse peatükkidesse. Näiteks töötervishoiu ja tööohutuse teemadel olid kõik ettevõtted toonud välja aastas toimunud intsidentide numbrid ja teiseks näiteks nõuab GRI 405 „*Diversity and Equal opportunity*“, et ettevõtted avalikustaksid protsentuaalselt vanuselise ja soolises lõikes oma töötajate arvu, millega on ettevõtted hakkama saanud (Global Reporting Initiative, 2022). Kõige suurema tulemusega on TS Laevad, kes sai 67% sotsiaalsetes tegurites hinnangu.

Puudujääkidest tuleb mainida, et ettevõtted ei ole välja toonud detailsemalt kollektiiviga läbirääkimisi või maininud eetilisi küsimusi, nagu näiteks lapstööjõu kasutamist või sunniviisilist tööd oma tarneahelates, näiteks GRI 408 „*Child Labor*“ kohaselt ettevõtte peab olema avalikustanud kas nad uurivad oma tarneahelast, kas on esinenud intsidente seoses lapstööjõuga ja kuidas on ettevõtte aidanud kaasa lapstööjõu eemaldamisele turult. GRI 409 „*Forced or compulsory labor*“ järgib samaid põhimõtteid kui GRI 408, ehk piisab kui ettevõtted avalikustavad kas tarneahelas eksisteerib sunniviisilist tööd ja kuidas ettevõtte aitab kaasa sunnitöö kaotamisele. Veel on ettevõtetel üldiselt saanud halva hinnangu seoses GRI 415 „*Public Policy*“ kajastamisega, kus aruandvad ettevõtted peaksid välja tooma kas ettevõtte on kuidagi teinud erakondadele annetusi ja kui on, siis kui suures summas on annetused tehtud. (Global Reporting Initiative, 2022)

Kõige madalama hinnanguga valdkond on juhtimisega seotud – ettevõtted ei ole välja toonud erinevaid teemasid seoses eetilise ja korrupsiooniga. Näiteks GRI 205 „*Anti-corruption*“ kohaselt peab ettevõtte avalikustama, millised riskid on seotud korrupsiooniga ja kuidas ettevõtte tegeleb korrupsiooni riski maandamisega (Global Reporting Initiative, 2022). Tallinki aruandes on välja toodud kuidas ettevõtte tegeleb korrupsiooniga ettevõtte siseselt, kuid samasugune informatsioon oli puudu TS Laevade ja Viking Line aruandest. Juhtimise teemad on üldiselt juba ettevõtete aruannetes. GRI 102 „*General Disclosures*“ ja GRI 103 „*Management approach*“ haakuvad tegevusaruande ja juhatuse ülevaatega, mille tõttu on kõik ettevõtted saanud nendes alades maksimum punktid. Puudu on aga eetilise käitumise ja korrupsiooni vastaseid tegureid, erandiks on jälle Tallink, kes oli välja toonud kuidas nad võitlevad korrupsiooni vastu.

Üks tegur mis oli puudu kõikidest ettevõtetest on GRI 304 „*Biological Diversity*“ ehk kalade ökosüsteemiga seostuvad teemad nõuab, et ettevõtted mainivad oma aruandes, kus nad geograafiliselt tegutsevad ja kuidas nende tegutsemine mõjutab kohalikku ökosüsteemi (Global Reporting Initiative, 2022). Valimis olevad ettevõtted ei ole maininud, kuidas nende tegevus võib häirida kohaliku ökosüsteemi elu ja kuidas nad proovivad seda parendada. Veel ei hinda ettevõtted tarnijaid ja kas tarnijad on ka sotsiaalselt ja keskkonna alaselts sama vastutavad kui ettevõtted ise, mis tõttu võib tekkida oht, et ettevõtete tarneahelas eksisteerib nii eetilisi, nagu näiteks lapstööjõuga seonduvaid eetilise probleeme kui ka keskkonnaga seotud eetilisi küsimusi.

Üldine mure punkt seoses aruannetega on tegurite tagavate andmete puudus, näiteks on ettevõtted sageli maininud, et proovivad arendada või iga aasta on säästetud aina rohkem energiat, kuid ei ole välja toonud konkreetset väärtust täpsemalt, kui palju on tarbitud elektrit aastast aastasse. Viking Line üheks eripäraks oli tabel, mis tõi välja kõik ettevõttes tarbitud toorained, vee, elektri koguse ja palju muud. TS Laevade aruanne oli keskkonna perspektiivist kõige nõrgem, kuna ettevõtte ei avalikustanud täpsemaid numbreid seoses keskkonna teguritega. 3 punkti sai ettevõtte siis, kui oli esitatud andmetel ka numbrit, näiteks kui palju vett oli tarbitud või näiteks TS Laevad ei olnud avalikustanud kui palju CO₂ emiteeriti. Puhast teksti on raske võrrelda ettevõtete vahel ning kõige paremini aitab ettevõtteid omavahel võrrelda numbrilised arvud. Teiseks mure punktiks on veel jätkusuutlikuse aruannete auditeerimine. Kuigi ESG auditeerimine ei ole laialt levinud, aitaks audiitori arvamus tõsta aruannete kvaliteeti, näiteks andes kindlust numbrite üle kui ka sisu korrektsuse üle. Näiteks leidis Del Giudice & Rigamonti oma 2020 aasta uurimuses, et kui ettevõtte on tellinud ettevõtteväliselt auditi oma mittefinants aruandele, siis on investoritel

rohkem usku ettevõtte aruandesse võrreldes nende mittefinants aruannetega, kus puudub audiitori arvamus. (Del Giudice & Rigamonti, 2022)

Laevandussektoril on veel suur maa minna ESG ja jätkusuutlikuse aruandlusel. 0-3 punkti skaalat, kuid erinevaid ESG elemente ja India ettevõtteid uurides leidis Yadava, Sinha (2014) parimaks ettevõtte tulemuseks 71%. Parima tulemuse saanud Tallink on oma 59% tulemusega halvem kui 2014. aastal analüüsitud Tata Steel, mis tegeleb kaevandusega Indias. Nagu eelnevalt mainitud, tuleb peamiseks kvaliteedi erinevuseks see, et Tata Steel on oma aruandes andnud detailsemat informatsiooni seoses keskkonna saastavate numbritega.

Ühiseks positiivseks jooneks saab tuua, et kõik ettevõtted on mõtestatud ÜRO säästliku arengu eesmärkidele. Näiteks on toodud Tallinki aruandes välja, et ettevõtte keskendub 8-le eesmärgile, näiteks puhas energia, puhas vesi ja paljud muud ning sama teemalised eesmärgid olid ka välja toodud nii TS Laevade kui ka Viking Line aruannetes.

Kokkuvõte

Environmental, Social ja Corporate Governance mõtte alguseks võib lugeda ÜRO raportit „Who Cares Wins“. Jätkusuutlikuse mõiste on ajas arenenud ning tänapäeval on see saanud tähtsaks osaks ettevõtte aruandlusest, ning tähtsamaks punktiks võib lugeda Euroopa Direktiivi 2014/95/EU, kus kohustati avaliku huvi üksustel kellel on keskmiselt üle 500 töötaja, avalikustama jätkusuutlikuse aruandeid (Directive 2014/95/EU). Euroopa direktiivi tõttu on aruannete hulk ajas kasvamas.

Üks esimesi ESG teguritega seotud aruandeid on ettevõtte The Body Shop aruanne, milles nimeks on „*The Values Report 1995*“. Aruanne oli oma aja kohta läbilööv ning paljud tulevased ettevõtted võtsid eeskujult Body Shopi aruandest. Aja jooksul on saanud tähtsaks osaks ESG aruannetes GRI aruandlusraamistik, mis on laialdaselt kasutust leidnud, ning mis annab ettevõttele kerge ja standardse raamistiku jätkusuutlikuse aruande loomisele. (Sillanpää, 1998)

Varasemate uuringute põhjal võib järeldada, et GRI kasutusele võtmist on laialdaselt kasutust leidnud üle maailma, eriti majanduslikult suurtes riikides nagu Hiina ja USA. GRI on ka laialdaselt kasutusel Euroopas. Kuigi aruandlusraamistik annab ettevõtetele palju tuge kohustusliku aruande koostamisel on siiski ettevõtte enda valida, kuidas nad koostavad ja mis tegureid kajastatakse aruandes. Praeguste uurimuste põhjal võib järeldada, et ESG ja jätkusuutlikuse aruannetel on veel minna ja vaja oleks erinevaid meetmeid riikide poolt, et teha ESG aruanded standardsemaks ja rohkem võrreldavaks omavahel.

Bakalaureusetöös käsitlesime kolme laevandussektori ettevõtet: AS Tallink Grupp, Viking Line ja TS Laevad OÜ. Ettevõtted said valitud sellepärast, et tegemist on ettevõtetega,

kes pakuvad praamiteenindust mille üks asukoht on Eesti ja kes avalikustavad ESG elementidega aruannet. Bakalaureusetöös käigus leiti, et Tallink ja Viking Line avalikustavad oma jätkusuutlikuse aruannet eraldi ning TS Laevad avalikustab seda koos aasta raamatuga.

Ettevõtete jätkusuutlikuse aruannete analüüsi käigus selgus, et punkti süsteemi põhjal sai kõige suurema skooriga aruande Tallink Grupp ning samuti on Tallink avalikustanud ka kõige rohkem ESG tegureid. Märkimisväärselt ei ole palju halvem Tallinki omast TS Laevad, kes kuigi ei ole kohustatud avalikustama jätkusuutlikuse aruannet, on nad toonud välja peaaegu samas koguses tegureid kui Tallink. Tallink oli oma aruandes kõige detailsem oma teemade lõikes, mille tõttu saavutasid nad ka kõige suurima tulemuse.

Jätkusuutlikuse ja ESG tegurite aruandluses on Eestis veel suur maa minna. Puudu on palju arvulisi näitajaid seoses GRI nõuetega, kuigi peamised tähtsad teemad on kaudselt kaetud. Valimisse võetud aktuaalsetest teguritest on siiski detailidest puudus aruannetest ja tulevikus on ruumi aruannetel olla täpsem kui praegu.

Uurimisteema edasiarenguga on võimalik uurida Eesti merendussektori kohta laialdasemalt kui on praeguse valimi näitel. Eesti merendussektor on suur ja praegu on valimist välja jäänud näiteks merendussektoriga seotud sadamafirmad ja kalastusega tegelevad ettevõtted. Samuti oleks võimalik uurida rohkemate tegurite lõikes aruandeid ja uurida ettevõtete tulevikuplaane. Autori enda soov töö juures oli analüüsida täpsemalt kui heal tasemel ja kui esindatud on ESG teemad ettevõtete mittefinantsaruannetes.

Viidatud allikad

1. International Federation of Accountants. (2012). *INVESTOR DEMAND FOR ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE DISCLOSURES: IMPLICATIONS FOR PROFESSIONAL ACCOUNTANTS IN BUSINESS*.
<https://www.ifac.org/system/files/publications/files/Investor-Demand-for-Environmental-Social-and-Governance-Disclosures-Implications-for-Professional-Accountants-in-Business.pdf>
2. Directive 2014/95/EU. *Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups Text with EEA relevance*. EUR-lex. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095>
3. Capital Group. (2022). *ESG Global Study 2022*.
<https://www.capitalgroup.com/advisor/pdf/shareholder/ITGEOT-028-658081.pdf>
4. Investopedia. (2013). *What Is Environmental, Social, and Governance (ESG) Investing*. <https://www.investopedia.com/terms/e/environmental-social-and-governance-esg-criteria.asp>
5. Tocchini, F. & Cafagna K. (2022). *The ABCs of ESG reporting: What are ESG and sustainability reports, why are they important, and what do CFOs need to know*.
<https://www.wolterskluwer.com/en/expert-insights/the-abcs-of-esg-reporting>
6. Wong, W. C., Batten, J. A., Ahmad, A. H., Mohamed-Arshad, S. B., Nordin, S., & Adzis, A. A. (2021). *Does ESG certification add firm value? Finance Research Letters*, 39, 101593. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101593>
7. Sillanpää, M. (1998). *The Body Shop Values Report – Towards Integrated Stakeholder Auditing*. *Journal of Business Ethics* 17, 1443–145.
<https://link.springer.com/article/10.1023/A:1006099731105>
8. Global Reporting Initiative. (n.d.). *The GRI Standards: the global standards for sustainability reporting*.
https://www.globalreporting.org/standards/media/2458/gri_standards_brochure.pdf
9. Žoga, D. (2017). *Sustainability reporting elements in the largest Estonian companies*. Magistritöö. Tartu Ülikool. <https://dspace.ut.ee/handle/10062/55503>.
10. Epner, K. E. (2022). *Jätkusuutlikkuse info kajastamise praktika Balti riikide pankades*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. <https://dspace.ut.ee/handle/10062/82271>
11. Kalmer, H. M. (2022). *ERINEVATE HUVIRÜHMADE SEISUKOHAD*

- ROHEPÖÖRDE OSAS EESTI NÄITEL. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
<http://dspace.ut.ee/handle/10062/82274>
12. Sukitsch, M., Engert, S., & Baumgartner, R. J. (2015). *The Implementation of Corporate Sustainability in the European Automotive Industry: An Analysis of Sustainability Reports*. *Sustainability*, 7(9), Article 9.
<https://doi.org/10.3390/su70911504>
  13. Olivier Boiral & Jean-Francois Henri. (2016). *Is Sustainability Performance Comparable? A Study of GRI Reports of Mining Organizations*. *Business & Society*, 56(2), 283–317. <https://doi.org/10.1177/0007650315576134>
  14. Luo, L., & Tang, Q. (2022) *The real effects of ESG reporting and GRI standards on carbon mitigation: International evidence*. *Business Strategy and the Environment*. *Business Strategy and the Environment*, 1– 16. <https://doi.org/10.1002/bse.3281>
  15. Lockyer, L. (2022). *The Evolution of ESG*. Allen & York. <https://www.allen-york.com/blog/2022/07/the-evolution-of-esg?source=google.com>
  16. Bowen, H. R. (1953). *Social responsibilities of the businessman*. University of Iowa Press. Saadud <https://www.jstor.org/stable/j.ctt20q1w8f>
  17. Latapí Agudelo, M. A., Jóhannsdóttir, L., & Davídsdóttir, B. (2019). *A literature review of the history and evolution of corporate social responsibility*. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 4(1), 1. <https://doi.org/10.1186/s40991-018-0039-y>
  18. United Nations. (2004) *Who Cares Wins*.
https://www.unepfi.org/fileadmin/events/2004/stocks/who_cares_wins_global_compact_2004.pdf
  19. Schaltegger, S., Bennett, M., & Burritt, R. (2006). *Sustainability Accounting and Reporting*. Springer Netherlands. https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-1-4020-4974-3_13.pdf
  20. Townsend, B. (2020) *From SRI to ESG: The Origins of Socially Responsible and Sustainable Investing*. Bailard. <https://www.bailard.com/wp-content/uploads/2020/09/History-Socially-Responsible-Investing-and-ESG-Investing.pdf>
  21. Brown, H.S., de Jong, M., Lessidrenska, T. (2009). *The rise of the global reporting initiative: a case of institutional entrepreneurship*, *Environmental Politics*, Vol. 18 No. 2, pp. 182-200.

22. Azzone, G., Brophy, M., Noci, G., Welford, R., Young, W. (1997). *A stakeholders' view of environmental reporting*, *Long Range Planning*, Vol. 30 No. 5, pp. 699-709.
23. O'Neill, S. (2018). *GRI403: OHS Reporting Standard*. Safetyforum.
<https://safetyforum.com.au/wp-content/uploads/2018/10/Dr-Sharron-ONeill-Senior-Lecturer-UNSW-Canberra-GRI403-The-New-Global-Standar.pdf>
24. Sustainability Accounting Standards Board. (n.d.). *About Us*. SASB.
<https://www.sasb.org/about/>
25. Global Reporting Initiative. (2021). *Universal Standards*. Global Reporting.
<https://www.globalreporting.org/standards/standards-development/universal-standards/>
26. Global Reporting Initiative. (n.d.). *About GRI*. Global Reporting.
<https://www.globalreporting.org/about-gri/>
27. Farneti, F., Guthrie, J. (2009). *Sustainability reporting by Australian public sector organisations: Why they report*. *Accounting Forum*, 33(2), 89–98.
<https://doi.org/10.1016/j.accfor.2009.04.002>
28. Peck P., Sinding K. (2003). *Environmental and social disclosure and data richness in the mining industry*. *Business Strategy and the Environment*, 12, 131-146.
<https://doi.org/10.1002/bse.358>
29. United Nations Conference on Trade and Development. (2018) *Review of Maritime Transport*. Unctad. https://unctad.org/system/files/official-document/rmt2018_en.pdf
30. UK Research and Innovation. (2021). Shipping industry reduces carbon emissions with space technology. <https://www.ukri.org/news/shipping-industry-reduces-carbon-emissions-with-space-technology/>
31. Manzoni, M. (2020). *ESG Reporting in the Hong Kong Stock Exchange: an empirical analysis*. Università Ca' Foscari Venezia. <http://dspace.unive.it/handle/10579/17627>
32. He, S. (2022). *Be aware of bias in ESG ratings: Prudential*. Asian Investor.
<https://www.asianinvestor.net/article/be-aware-of-bias-in-esg-ratings-prudential/478688>
33. Ritchie, H., Roser, M. (2020). *Emissions by sector*. Our world in data.
<https://ourworldindata.org/emissions-by-sector>
34. Emerick, D. (n.d.). *What is the Kyoto Protocol and Why is it Important?*. ESG The Report. <https://www.esgthereport.com/what-is-the-kyoto-protocol-and-why-is-it-important/>

35. Fonseca, A., Mcallister, M. L., Fitzpatrick, P. (2014). *Sustainability Reporting among Mining Corporations: A Constructive Critique of the GRI Approach*. *A Constructive Critique of the GRI Approach*. *Journal of Cleaner Production*. 84.
https://www.researchgate.net/publication/262915871_Sustainability_Reporting_among_Mining_Corporations_A_Constructive_Critique_of_the_GRI_Approach
36. Günther, E., Hoppe, H., Poser, C. (2007) *Environmental Corporate Social Responsibility of Firms in the Mining and Oil and Gas Industries: Current Status Quo of Reporting Following GRI Guidelines*. *Greener Management International*. 53. 7-25.
https://www.researchgate.net/publication/299424734_Environmental_Corporate_Social_Responsibility_of_Firms_in_the_Mining_and_Oil_and_Gas_Industries_Current_Status_Quo_of_Reporting_Following_GRI_Guidelines
37. Peck, P., Sinding, K. (2003). *Environmental and Social Disclosure and Data Richness in the Mining Industry*. *Business Strategy and the Environment*. 12. 131-146.
https://www.researchgate.net/publication/262524807_Environmental_and_Social_Disclosure_and_Data_Richness_in_the_Mining_Industry
38. Yadava, R.N. & Sinha, B. (2016). *Scoring Sustainability Reports Using GRI 2011 Guidelines for Assessing Environmental, Economic, and Social Dimensions of Leading Public and Private Indian Companies*. *J Bus Ethics* 138, 549–558 (2016).
<https://doi.org/10.1007/s10551-015-2597-1>
39. Karagiannis I., Vouros P., Sioutas N., Evangelinos K. (2022). *Mapping the maritime CSR agenda: A cross-sectoral materiality analysis of sustainability reporting*. *Journal of Cleaner Production*.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652621043043>
40. Pavlov D., Lehes L., Mötte M., Nõmmela K. (2021). EESTI MEREMAJANDUSE KAARDISTUSE 1. OSA. *Transpordiamet*.
<https://transpordiamet.ee/uuringud#merendus>
41. Kreem, E. (2015) Eesti laevanduse aastaraamat 2015. Sekstant.
42. Tallink Grupp. (n.d.) Firmast. Tallinki koduleht. <https://ee.tallink.com/firmast>
43. Viking Line. (n.d.) History - Viking Line. Viking Line koduleht.
<https://www.vikingline.com/the-group/history/>
44. TS Laevad. (n.d.) Meie ettevõttest. TS Laevad koduleht.
<https://www.praamid.ee/meie-ettevottest/>

45. TS Laevad. (2022). TEGUSALT TULEVIKKU Aastaraamat 2021. TS Laevad koduleht. <https://www.praamid.ee/wp-content/uploads/2022/07/TSL2021veebi2.pdf>
46. TS Laevad. (2023). MURETU MERETEE Aastaraamat 2022. TS Laevad koduleht. <https://www.praamid.ee/wp-content/uploads/2023/04/Aastaraamat-2022.pdf>
47. Tallink Grupp. (2022). Majandusaasta aruanne 2021. Nasdaq Baltic. https://nasdaqbaltic.com/market/upload/reports/tal/2022_ar_et_eur_con_00.pdf
48. Tallink Grupp. (2023). Majandusaasta aruanne 2022. Nasdaq Baltic. https://nasdaqbaltic.com/market/upload/reports/tal/2022_ar_et_eur_con_00.pdf
49. Viking Line. (2022). *Annual Report 2021*. Viking Line koduleht. https://www.vikingline.com/globalassets/documents/market_specific/corporate/investors/financial-reports/pressrelease-220218-year-end-report.pdf
50. Viking Line. (2023). *Annual Report 2022*. Viking Line koduleht. https://www.vikingline.com/globalassets/documents/market_specific/corporate/investors/annual-reports/viking-line-annual-report-2022-en.pdf
51. Eckerö Line. (2023). *Annual Report 2022*. https://rederiabeckero.ax/wp-content/uploads/2023/04/annual_report_2022-1.pdf
52. Viking Line. (2023). *Sustainability Report 2022*. Viking Line koduleht. https://www.vikingline.com/globalassets/documents/market_specific/corporate/environment/hbr2022-vikingline-en.pdf
53. Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum. (n.d.). Vastutustundliku ettevõtluse indeks. <https://csr.ee/vastutustundliku-ettevotluse-indeks/>
54. Morhardt, J.E., Baird, S. and Freeman, K. (2002), Scoring corporate environmental and sustainability reports using GRI 2000, ISO 14031 and other criteria. *Corp. Soc. Responsib. Environ. Mgmt*, 9: 215-233. <https://doi.org/10.1002/csr.26>
55. Del Giudice, A.; Rigamonti, S. (2020). *Does Audit Improve the Quality of ESG Scores? Evidence from Corporate Misconduct*. *Sustainability* 2020, 12, 5670. <https://doi.org/10.3390/su12145670>
56. TOP101. (n.d.). TOP 101 – 2022 Eesti väärtuslikumad ettevõtted. <https://top101.ee/>
57. Global Reporting Initiative. (2022). *Consolidated Set of the GRI Standards*. <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>
58. Charlotte V., Sofian M., Bart V. (2021). *Reporting of non-financial information*. Deloitte. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/be/Documents/audit/DT-BE-reporting-of-non-financial-info.pdf>

59. Gross M. (2017). Jätkusuutlikkust kirjeldava informatsiooni kajastamise praktika Eesti ettevõtetes aastatel 2014-2015. Magistritöö. Tartu Ülikool.
<http://dspace.ut.ee/handle/10062/57781>

Lisa A

Kodeerimistabel

Jaotus	Tegur	GRI KPI	Väärtus
Environmental			
	Energiatarbimine	GRI 302	1 - Jah / 0 - Ei
	Vee tarbimine	GRI 303	1 - Jah / 0 - Ei
	Bioloogiline mitmekesisus	GRI 304	1 - Jah / 0 - Ei
	Heitkogused	GRI 305	1 - Jah / 0 - Ei
	Heitveed ja jäätmed	GRI 306	1 - Jah / 0 - Ei
	Keskkonnaalaste nõuete täitmine	GRI 307	1 - Jah / 0 - Ei
	Tarnija keskkonnamõju hindamine	GRI 308	1 - Jah / 0 - Ei
Social			
	Tööhõive	GRI 401	1 - Jah / 0 - Ei
	Töötajate ja juhtkonna suhted	GRI 402	1 - Jah / 0 - Ei
	Töötervishoid ja tööohutus	GRI 403	1 - Jah / 0 - Ei
	Koolitus ja haridus	GRI 404	1 - Jah / 0 - Ei
	Mitmekesisus ja võrdsed võimalused	GRI 405	1 - Jah / 0 - Ei
	Mittediskrimineerimine	GRI 406	1 - Jah / 0 - Ei
	Ühinemisvabadus ja kollektiivlääbirääkimised	GRI 407	1 - Jah / 0 - Ei
	Lapstööjõu kasutamine	GRI 408	1 - Jah / 0 - Ei
	Sund- või sunniviisiline töö	GRI 409	1 - Jah / 0 - Ei
	Turvalisuse tavad	GRI 410	1 - Jah / 0 - Ei
	Inimõiguste hindamine	GRI 412	1 - Jah / 0 - Ei
	Kohalikud kogukonnad	GRI 413	1 - Jah / 0 - Ei
	Tarnija sotsiaalne hindamine	GRI 414	1 - Jah / 0 - Ei
	Avalik poliitika	GRI 415	1 - Jah / 0 - Ei
Governance			
	Korruptsioonivastane võitlus	GRI 205	1 - Jah / 0 - Ei
	Konkurentsivastane käitumine	GRI 206	1 - Jah / 0 - Ei
	Sotsiaal-majanduslik vastavus	GRI 419	1 - Jah / 0 - Ei
	Üldine avalikustamine	GRI 102	1 - Jah / 0 - Ei
	Juhtimisalane lähenemisviis	GRI 103	1 - Jah / 0 - Ei

Allikas: Autori koostatud

Lisa B

Ettevõtte tulemused tegurite lõikes

Jaotus	Tegur	Tallink	Viking Line	TS Laevad
Environmental				
	Energiatarbimine	1	1	1
	Vee tarbimine	0	1	1
	Bioloogiline mitmekesisus	0	0	0
	Heitkogused	1	1	1
	Heitveed ja jäätmed	1	1	1
	Keskkonnavalaste nõuete täitmine	1	1	1
	Tarnija keskkonnamõju hindamine	1	0	1
Social				
	Tööhõive	1	1	1
	Töötajate ja juhtkonna suhted	1	0	1
	Töötervishoid ja tööohutus	1	1	1
	Koolitus ja haridus	1	0	1
	Mitmekesisus ja võrdsed võimalused	1	1	1
	Mittediskrimineerimine	1	1	1
	Ühinemisvabadus ja kollektiivläbirääkimised	1	0	1
	Lapstööjõu kasutamine	0	0	0
	Sund- või sunniviisiline töö	0	0	0
	Turvalisuse tavad	1	1	1
	Inimõiguste hindamine	1	0	0
	Kohalikud kogukonnad	1	1	1
	Tarnija sotsiaalne hindamine	1	1	1
	Avalik poliitika	0	0	1
Governance				
	Korruptsioonivastane võitlus	1	0	0
	Konkurentsivastane käitumine	0	1	1
	Sotsiaal-majanduslik vastavus	1	0	0
	Üldine avalikustamine	1	1	1
	Juhtimisalane lähenemisviis	1	1	0

Märkus: 1 – teema on mingil määral esitletud, 0 – teema puudub aruandest

Allikas: Autori koostatud

Lisa C

Ettevõttele antud hinnang tegurite lõikes

Jaotus	Tegur	Tallink	Viking Line	TS Laevad
<i>Environmental</i>				
	Energiatarbimine	1	3	1
	Vee tarbimine	0	3	1
	Bioloogiline mitmekesisus	0	0	0
	Heitkogused	3	3	1
	Heitveed ja jäätmed	3	3	1
	Keskkonnavalaste nõuete täitmine	3	2	2
	Tarnija keskkonnamõju hindamine	1	0	2
<i>Social</i>				
	Tööhõive	3	3	3
	Töötajate ja juhtkonna suhted	2	0	3
	Töötervishoid ja tööohutus	3	3	3
	Koolitus ja haridus	3	0	3
	Mitmekesisus ja võrdsed võimalused	3	3	3
	Mittediskrimineerimine	2	3	3
	Ühinemisvabadus ja kollektiivlääbirääkimised	2	0	3
	Lapstööjõu kasutamine	0	0	0
	Sund- või sunniviisiline töö	0	0	0
	Turvalisuse tavad	3	3	3
	Inimõiguste hindamine	2	0	0
	Kohalikud kogukonnad	1	2	2
	Tarnija sotsiaalne hindamine	1	2	1
	Avalik poliitika	0	0	1
<i>Governance</i>				
	Korruptsioonivastane võitlus	3	0	0
	Konkurentsivastane käitumine	0	2	2
	Sotsiaal-majanduslik vastavus	1	0	0
	Üldine avalikustamine	3	3	3
	Juhtimisalane lähenemisviis	3	3	0

Märkus: Skaala järgib Morhardt (2003) põhimõtteid: Kui ettevõtte ei ole kajastanud vastavat tegurit, siis on tulemuseks 0 punkti. Kui ettevõtte on lühidalt ja mitte piisavalt ammendavalt kajastanud elementi siis on tulemuseks saadud 1 punkt. Kui ettevõtte on käinud üle, kuid näiteks puudub vanuseline lõige GRI 401 puhul siis on saadud 2 punkti. Kui ettevõtte on täitnud täielikult GRI nõudeid, on toonud välja ka olemasolu puhul teemakohased numbrid, siis on ettevõtte saanud maksimum 3 punkti.

Allikas: Autori koostatud

Summary

COMPARISON OF ESG REPORTING IN THE SHIPPING SECTOR

The idea of Environmental, Social and Governance (ESG) can be traced back to the United Nations report "Who Cares Wins". The concept of ESG and more broadly sustainability has evolved over time and today it has become an important part of corporate reporting, and a key turning point can be found in the European Directive 2014/95/EU, which requires companies with an average of more than 500 employees to produce sustainability reports (Directive 2014/95/EU). As companies are obliged to disclose an ESG or sustainability report, the number of reports is increasing over time.

One of the earliest reports on ESG factors is the report of The Body Shop, entitled "The Values Report 1995". The report was ground-breaking for its time and many future companies took inspiration from the Body Shop report. Over time, the Global Reporting Initiative (GRI) framework has become an important part of ESG reporting and is widely used, providing companies with an easy and standard framework for creating a sustainability report. (Sillanpää, 1998)

Past research suggests that the use of GRI has been widely adopted around the world, especially in economically large countries such as in the People's Republic of China and in the United States of America. GRI is also widely used in Europe. While the reporting framework provides a lot of support to companies in preparing a mandatory report, it is still up to the company on how they prepare and which factors are presented in the report. Based on the current research, it can be concluded that ESG and sustainability reporting still has some way to go and different measures would have to be taken by countries to make ESG reporting more standardised and more comparable with each other.

In our thesis we dealt with three companies in the shipping sector: AS Tallink Grupp, Viking Line and TS Laevad OÜ. The companies were chosen because they are companies that provide ferry services, have one major port in Estonia and disclose ESG factors in their non-financial statements. During the course of the thesis, it was learned that Tallink and Viking Line disclose their sustainability report separately and TS Laevad discloses it together with the annual report.

The analysis revealed that Tallink Group had the highest score in the rating system and that Tallink also disclosed the highest number of ESG factors. Notably not much worse than Tallink is TS Laevad, which although is not required to disclose a sustainability report,

has disclosed almost the same number of factors as Tallink. Tallink was the most detailed in their ESG element across the ESG elements, which is why they scored the highest.

There is still a long way to go in reporting sustainability and ESG factors in Estonia. There is a lack of many quantifiable indicators in relation to GRI requirements, although the main themes are implicitly covered. However, many of the typical factors in the sample are not reported and future reporting could be more detailed than at present, such as by providing numbers.

For further development of the research topic, researchers should be investigate the Estonian maritime sector in a broader way than the current sample. The Estonian maritime sector is large, and at present, for example, port companies and fishing companies related to the maritime sector are excluded from the sample. It would also be possible to look at reports on a wider range of factors and to examine the future plans of companies. The author's own wish for this thesis was to analyse in more detail how well ESG topics are represented in shipping companies' non-financial reports.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Joonas Kangruoja,

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
ESG Aruandluse võrdlemine laevafirmade näitel,

mille juhendaja on Toomas Haldma,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Joonas Kangruoja
11.05.2023